

*Uwarunkowania decyzji
zawodowych
i edukacyjnych oraz
postawy wobec rynku
pracy uczniów szkół
zawodowych
w województwie
zachodniopomorskim*

**Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie**

Wydział Badań i Analiz

**Biuro Zachodniopomorskie
Obserwatorium Rynku
Pracy**

Autor: Artur Frąckiewicz

*Raport powstał w oparciu o wyniki badania
przeprowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie. Badanie dotyczyło postaw edukacyjnych
i zawodowych uczniów zachodniopomorskich szkół
zawodowych (techników i zasadniczych szkół zawodowych).*

Szczecin 2017 r.

SPIS TREŚCI:

<i>Słowo wstępne wicedyrektor WUP w Szczecinie Renaty Błasiak-Grudzień</i>	3
I. Szkolnictwo zawodowe w województwie zachodniopomorskim	4
II. Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim	8
III. Podsumowanie	33
IV. Problematyka i metodyka badania	34
V. Załącznik – kwestionariusz ankiety	36

Słowo wstępne

Głównym celem przeprowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie badania „Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim” było dostarczenie istotnych z perspektywy instytucji realizujących założenia regionalnej polityki rynku pracy informacji związanych z aktywnością edukacyjną i zawodową uczniów uczęszczających do zachodniopomorskich szkół zawodowych. Badanie wpisuje się bezpośrednio w zawarty w polityce rynku pracy samorządu województwa cel, jakim jest: „(...) pozyskiwanie wiedzy dotyczącej uwarunkowań wyborów edukacyjnych i zawodowych uczniów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz studentów szkół wyższych”.¹ Koncepcja badania oraz narzędzie badawcze zostało przygotowane przez Wydział Badań i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Za przeprowadzenie badań terenowych, zgodnie z zaproponowanym przez siebie schematem doboru próby, odpowiedzialna była Pracownia Badań „SOMA” z Torunia.

Niniejszy raport skierowany jest do wszystkich osób i instytucji zainteresowanych problematyką edukacji zawodowej. Żywię nadzieję, że dostarczy on informacji przydatnych w realizacji celów stojących przed przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie zachodniopomorskim szkolnictwem zawodowym, realizację celów rozwojowych województwa, a także za podnoszenie poziomu kapitału ludzkiego.

Chciałabym w tym miejscu podziękować za współpracę wszystkim osobom zaangażowanym w realizację badania: dyrektorom szkół zawodowych, którzy wyrazili zgodę na przeprowadzenie badań w kierowanych przez nich placówkach, nauczycielom, doradcom zawodowym oraz biorącym udział w badaniu uczniom. Bez Państwa życzliwości i zaangażowania realizacja badania nie byłaby możliwa.

Renata Błasiak-Grudzień

wicedyrektor WUP w Szczecinie

---

¹ „Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, s. 8
[http://bip.rbip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/zalacznik_18.pdf]

I. Szkolnictwo zawodowe w województwie zachodniopomorskim.

1.1. Pozycja województwa zachodniopomorskiego na mapie polskiego szkolnictwa zawodowego.

Jednym z podstawowych wskaźników postaw edukacyjnych jest współczynnik skolaryzacji. W tabeli 1 przedstawiono wartości współczynnika brutto i netto.² Zarówno w przypadku pierwszego, jak i drugiego z wymienionych, **odnotowane dla województwa zachodniopomorskiego wartości lokują się poniżej poziomu wyliczonego dla szkolnictwa zawodowego na poziomie ogólnokrajowym**. Interesujący jest tutaj zwłaszcza współczynnik skolaryzacji netto, który informuje nas jaki odsetek osób w wieku 16-18 lat, czyli wieku przewidzianego dla edukacji ponadgimnazjalnej na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego i technikum, uczy się w poszczególnych typach szkół. Dla rozważanego przedziału wiekowego najwyższą w województwie zachodniopomorskim wartość współczynnika skolaryzacji odnotowano dla liceów ogólnokształcących. Tylko w jednym z województw w Polsce, wartość rozważanego współczynnika przyjęła najwyższą wartość dla jednej z form edukacji zawodowej (województwo opolskie).

W porównaniu z 2010 rokiem wartość współczynnika skolaryzacji netto spadła w Polsce dla dwóch typów szkół ponadgimnazjalnych, tj. zasadniczych szkół zawodowych (z 13,92% w 2010 do 12,99% w roku szkolnym 2015/2016) oraz liceów ogólnokształcących (z 44,15% do 42,82%). Wzrost wartości współczynnika odnotowano tylko dla szkół zawodowych (bez zasadniczych szkół zawodowych) – z 30,9% do 32,84%.³ Zmiany zachodzące w rozpatrywanych latach w województwie zachodniopomorskim odpowiadały trendowi ogólnopolskiemu. Odnotowano wzrost wartości wskaźnika dla szkół zawodowych (bez zasadniczych zawodowych), natomiast spadek nastąpił w przypadku zasadniczych szkół zawodowych i liceów ogólnokształcących.

Rozwój, a także promowanie szkolnictwa zawodowego stanowi jedno z podstawowych założeń polityki rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego. Szkolnictwo zawodowe jest traktowane tutaj jako jeden z najistotniejszych elementów otoczenia rynku pracy. Podejmowanie przez instytucje odpowiedzialne za obszar rynku pracy i edukacji działań prorozwojowych w zakresie szkolnictwa zawodowego ma przyczynić się do zaspokojenia popytu na kwalifikacje pracownicze ze strony zachodniopomorskich pracodawców. Szczególnie istotne jest tutaj podejmowanie takich działań, które pozwolą „(...) na dopasowywanie oferty do zmiennej sytuacji gospodarczej”.⁴

² *Współczynnik skolaryzacji netto* – liczba osób w danym przedziale wiekowym X i uczących się na danym poziomie kształcenia y / liczba ludności w danym przedziale wiekowym X.

Współczynnik skolaryzacji brutto – liczba osób uczących się na danym poziomie kształcenia y / liczba ludności w danym przedziale wiekowym X. [na podstawie definicji GUS]

³ Na podstawie danych zawartych w Banku Danych Lokalnych

⁴ „Polityka rynku pracy województwa zachodniopomorskiego”, s. 12

Tabela 1. Wartości współczynnika skolaryzacji brutto i netto dla zasadniczych szkół zawodowych oraz szkół zawodowych (bez ZSZ) i ogólnozawodowych w roku 2015.

województwo	współczynnik skolaryzacji brutto (wiek 16-18 lat) w 2015 r.		współczynnik skolaryzacji netto (wiek 16-18 lat) w 2015 r.	
	zasadnicze szkoły zawodowe (ZSZ)	szkoły zawodowe (bez ZSZ) i ogólnozawodowe ⁵	zasadnicze szkoły zawodowe (ZSZ)	szkoły zawodowe (bez ZSZ) i ogólnozawodowe
Polska	15,18%	44,08%	12,99%	32,84%
łódzkie	12,38%	43,78%	10,38%	32,69%
mazowieckie	10,55%	39,39%	8,96%	29,40%
małopolskie	17,60%	47,09%	16,05%	35,55%
śląskie	15,16%	48,00%	12,49%	35,18%
lubelskie	11,58%	44,91%	9,64%	33,65%
podkarpackie	13,95%	48,09%	12,30%	35,97%
podlaskie	10,31%	43,68%	8,51%	32,13%
świętokrzyskie	12,92%	49,44%	11,13%	36,34%
lubuskie	17,33%	44,17%	14,42%	33,22%
wielkopolskie	20,87%	42,85%	18,58%	32,14%
zachodniopomorskie	14,55% (10 miejsce w kraju)	39,72% (15 miejsce w kraju)	11,54% (11 miejsce w kraju)	29,23% (16 miejsce w kraju)
dolnośląskie	15,06%	43,08%	12,60%	32,00%
opolskie	18,38%	47,40%	16,02%	35,18%
kujawsko-pomorskie	18,18%	44,94%	15,21%	33,52
pomorskie	18,38%	41,13%	16,13%	31,05
warmińsko- mazurskie	17,16%	41,15%	14,03%	30,30

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych GUS (BDL)

W polityce rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego, rozwój szkolnictwa zawodowego w województwie jest traktowany jako istotny element podnoszenia poziomu regionalnego kapitału ludzkiego. Jednak tak zarysowana ścieżka rozwoju jest uzależniona w dużej mierze od poziomu zainteresowania szkołami zawodowymi ze strony absolwentów gimnazjów, a niebawem szkół podstawowych. Zgodnie z założeniami polityki rynku pracy: „Efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich należy osiągnąć poprzez promowanie, wzmacnianie pozycji oraz poprawę jakości szkolnictwa zawodowego oraz zaangażowanie instytucji rynku pracy w zakresie tworzenia i wdrażania programów

⁵ „Dane dla szkół zawodowych i ogólnozawodowych (wiek 16-18 lat): (...) technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne i licea profilowane. Wskaźniki odnoszące się do liczby ludności od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011.” (źródło definicji: Bank Danych Lokalnych)

naprawczych w celu podniesienia jakości kształcenia, a w konsekwencji poprawy wyników egzaminów zawodowych w województwie zachodniopomorskim.”⁶

Tabela 2. Stopa bezrobocia BAEL (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności) w latach 2015-2016 z uwzględnieniem wykształcenia.

wykształcenie	IV kwartał 2015 Polska⁷	IV kwartał 2016 Polska⁸	IV kwartał 2015 zach-pom⁹	IV kwartał 2016 zach-pom¹⁰
wyższe	3,6%	3%	2,4%	2,2%
policealne i średnie zawodowe	policealne - 7,2% średnie zaw. – 6,2%	policealne – 6,4% średnie zaw. – 4,8%	4,8% (policealne i średnie zaw.)	4,6% (policealne i średnie zaw.)
średnie ogólnokształcące	10,3%	8,3%	12,1%	16,7%
zasadnicze zawodowe	8,5%	7%	8,7%	7,1%
gimnazjalne, podstawowe i niższe	14,7%	12,6%	17,6%	11,3%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych GUS

Ważnym argumentem na rzecz umiejscowienia szkolnictwa zawodowego na wysokiej pozycji w hierarchii działań prorozwojowych w zakresie rynku pracy związane są także informacje napływające z rynku pracy. Można tutaj wymienić m.in.: deklarowane przez wielu zachodniopomorskich pracodawców zapotrzebowanie na absolwentów szkół zawodowych oraz informacje o stopie bezrobocia dla poszczególnych kategorii wykształcenia.¹¹ W tabeli 2 zaprezentowano dane dotyczące stopy bezrobocia w oparciu o wyniki cyklicznych Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności. Stopa bezrobocia wśród osób z wykształceniem średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym należy tutaj do najniższych w obszarze szkolnictwa średniego. Z kolei w przypadku bezrobocia rejestrowanego, udział osób z wykształceniem średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym wynosi dla województwa zachodniopomorskiego odpowiednio 18,2% oraz 26,2% (wykres 1).¹² Przy czym w przypadku kategorii osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe, ich udział w populacji

⁶ „Polityka rynku pracy województwa zachodniopomorskiego”, s. 6

⁷ „Aktywność ekonomiczna ludności Polski. IV kwartał 2015”, GUS, Warszawa 2016

⁸ „Aktywność ekonomiczna ludności Polski. IV kwartał 2016”, GUS, Warszawa 2017

⁹ „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie zachodniopomorskim w IV kwartale 2015 r.”, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2016

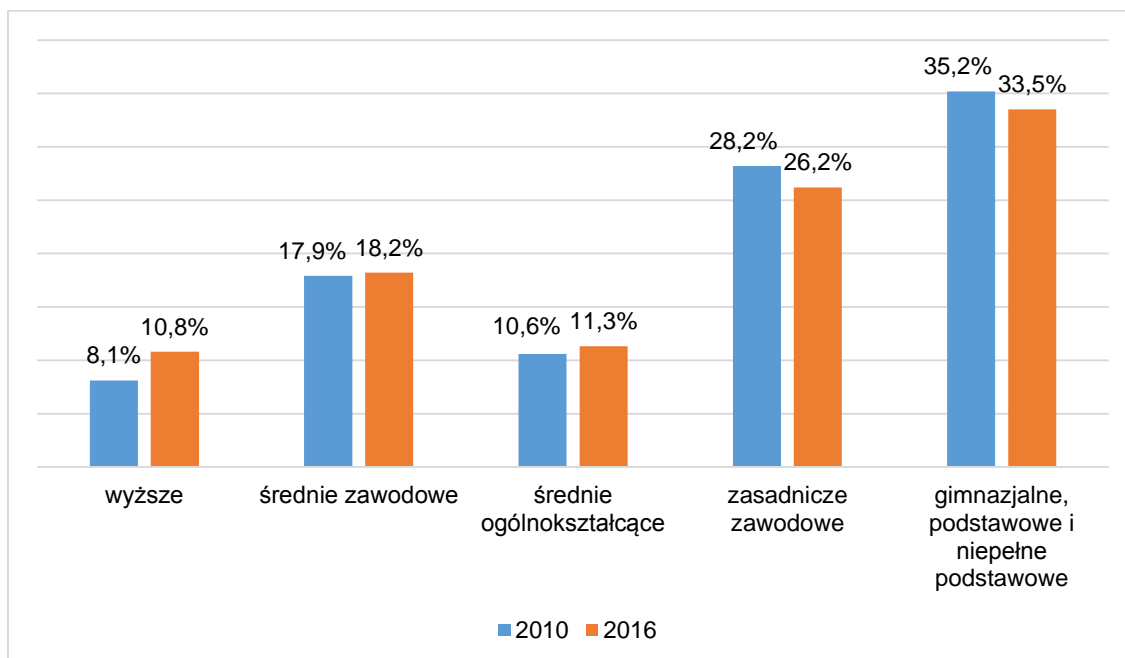
¹⁰ „Aktywność ekonomiczna ludności w województwie zachodniopomorskim w IV kwartale 2016 r.” Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2017

¹¹ „Zachodniopomorscy pracodawcy poszukujący pracowników, w 34,7% przypadków deklarowali, że pożądanym u kandydatów do pracy wykształceniem jest zasadnicze zawodowe.”, „Potrzeby zatrudnieniowe zachodniopomorskich pracodawców w zakresie zawodów, kwalifikacji i umiejętności”, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2015, s. 5 [https://www.wup.pl/images/uploads/II_DLA_INSTYTUCJI/badania/gospodarka/2015/Raport_koncowy_pełny.pdf]

¹² „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego w 2016 r.”, Urząd statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2017, s. 38

osób bezrobotnych zmniejszył się (z 28,2% w roku 2010, do 26,2% w 2016 roku). Natomiast **udział wśród zarejestrowanych bezrobotnych osób z wykształceniem średnim zawodowym, był na koniec 2016 roku w województwie zachodniopomorskim wyraźnie niższy niż w skali całego kraju.**

Wykres 1. Struktura bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim z uwzględnieniem poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych GUS

Niepokojących informacji dotyczących szkolnictwa zawodowego w województwie zachodniopomorskim, dostarczają wyniki egzaminów zawodowych (tabela 3). W sesji egzaminacyjnej przeprowadzonej w okresie od maja do lipca 2016 roku, egzamin zawodowy zdało w województwie zachodniopomorskim 70,3% przystępujących do niego uczniów.¹³ Wynik ten lokuje się poniżej wyniku odnotowanego dla całego kraju (75,8%). Poprawa pozycji województwa w kontekście zdawalności egzaminów zawodowych stanowi jedno z kluczowych zadań wpisanych w politykę rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego.¹⁴ Istotna jest tutaj zarówno poprawa poziomu zdawalności egzaminów dla całego województwa, ale także niwelowanie wyraźnych różnic występujących w tym zakresie między powiatami.

¹³ http://www.oke.poznan.pl/cms,2734,wyniki_i_analazy.htm

¹⁴ „Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, s. 11

Tabela. 3. Wybrane wyniki egzaminów zawodowych dla sesji egzaminacyjnej maj – lipiec 2016 - „nowy” egzamin zawodowy.

województwo lub miasto	przystąpiło do egzaminu po raz pierwszy	zdało egzamin	zdało egzamin (w %)
lubuskie	6220	4456	71,6%
wielkopolskie	23694	17706	74,7%
zachodniopomorskie	9029	6344	70,3%
m. Szczecin	2938	2094	71,3%
m. Koszalin	1209	852	70,5%
Polska	239 074	181 118	75,8% ¹⁵

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu oraz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

II. Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim.

Wyniki badania „Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim” umożliwiają spojrzenie na złożoną „rzeczywistość edukacyjną” z perspektywy, czy też „oczami” współtworzących ją aktorów społecznych – w tym przypadku uczniów. W badaniach społecznych perspektywa taka określana jest mianem badań przeprowadzanych z uwzględnieniem „współczynnika humanistycznego”¹⁶. Konsekwencją takiego podejścia jest konieczność uwzględniania jego specyfiki w trakcie interpretacji wyników badania. Postawy edukacyjne – podobnie jak pozostałe – zawierają w sobie zarówno składnik informacyjny, jak i emocjonalny.¹⁷ Źródło jak i proporcje wymienionych składników mogą być zróżnicowane. Przekonania, czy też wyobrażenia dotyczące rynku pracy mogą być wynikiem oddziaływania wielu osób i instytucji społecznych. W dużej mierze kształtują się one w trakcie wychowania i socjalizacji (m.in. wpływ rodziców, rodzeństwa, rówieśników), pod wpływem mediów, w wyniku oddziaływań instytucji odpowiedzialnych za rozpowszechnianie informacji oraz kreowanie postaw związanych z rynkiem pracy. Wiedza o owych oddziaływaniach, a także o będących ich

¹⁵https://www.cke.edu.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informacje_o_wynikach/2016/Sprawozdanie%20z%20przebiegu%20egzaminu%20potwierdzającego%20kwalifikacje%20w%20zawodzie%20w%20roku%20szkolnym%202015-2016-ER.pdf

¹⁶ „współczynnik humanistyczny, postulat metodologiczny rozpatrywania zjawisk społecznych jako aktualnego lub potencjalnego przedmiotu ludzkich czynności, domagający się od socjologa oraz przedstawicieli wszelkich nauk humanistycznych i społecznych patrzenia na rzeczywistość oczami jej uczestników, a nie oczami obserwatora;”, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/;3998441>

¹⁷ S. Mika, „Psychologia społeczna”, PWN, Warszawa 1982, s. 117

konsekwencją: ocenach, stereotypach, sposobach postrzegania rzeczywistości edukacyjnej i zawodowej, potrzebach oraz planach życiowych uczniów szkół zawodowych, powinna stanowić istotną przesłankę dla działań prorozwojowych w zakresie szkolnictwa zawodowego.

2.1. *Uwarunkowania wyborów zawodowych i edukacyjnych uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.*

W przypadku wyborów edukacyjnych młodzieży można wymienić co najmniej dwie płaszczyzny ich dokonywania. Pierwsza dotyczy wyboru szkoły, z kolei druga wyboru zawodu. Do każdego z wymienionych aspektów decyzyjnych można przyporządkować co najmniej cztery szczegółowe kryteria wyboru:

Wybór szkoły:

- a. Kryterium dostępności:
  - bliskość przestrzenna wybranej szkoły,
  - posiadanie przez wybraną placówkę internatu lub bursy.
- b. Kryterium perspektywy rozwoju zawodowego:
  - wybrana szkoła stwarza możliwość nauki w preferowanym zawodzie,
  - posiadanie przez wybraną placówkę szkolnych stanowisk praktycznej nauki zawodu,
  - wybrana placówka ma zawarte umowy partnerskie umożliwiające odbycie atrakcyjnych z punktu widzenia ucznia praktyk.
- c. Kryterium bezpieczeństwa i podtrzymywania więzi społecznych:
  - do wybranej szkoły uczęszczali lub uczęszczają członkowie rodziny, przyjaciele lub znajomi.
- d. Kryterium opinii (w tym zwłaszcza opinii „znaczących innych”¹⁸):
  - sugestie, przekazy zachęcające do wyboru danej szkoły ze strony członków rodziny, przyjaciół, znajomych, nauczycieli lub doradców zawodowych.

Wybór zawodu:

- a. Kryterium perspektywy ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy:
  - wybrany zawód umożliwia łatwe znalezienie pracy.
- b. Kryterium opinii (w tym zwłaszcza opinii „znaczących innych”):
  - sugestie, przekazy zachęcające do wyboru danego zawodu ze strony członków rodziny, przyjaciół, znajomych, nauczycieli, doradców zawodowych.
- c. Kryterium ekonomiczne:
  - zdobycie zawodu stwarza możliwości związane z uzyskiwaniem satysfakcjonujących zarobków.
- d. Kryterium samorealizacji:
  - zdobycie wybranego zawodu przyczyni się do podniesienia kwalifikacji,

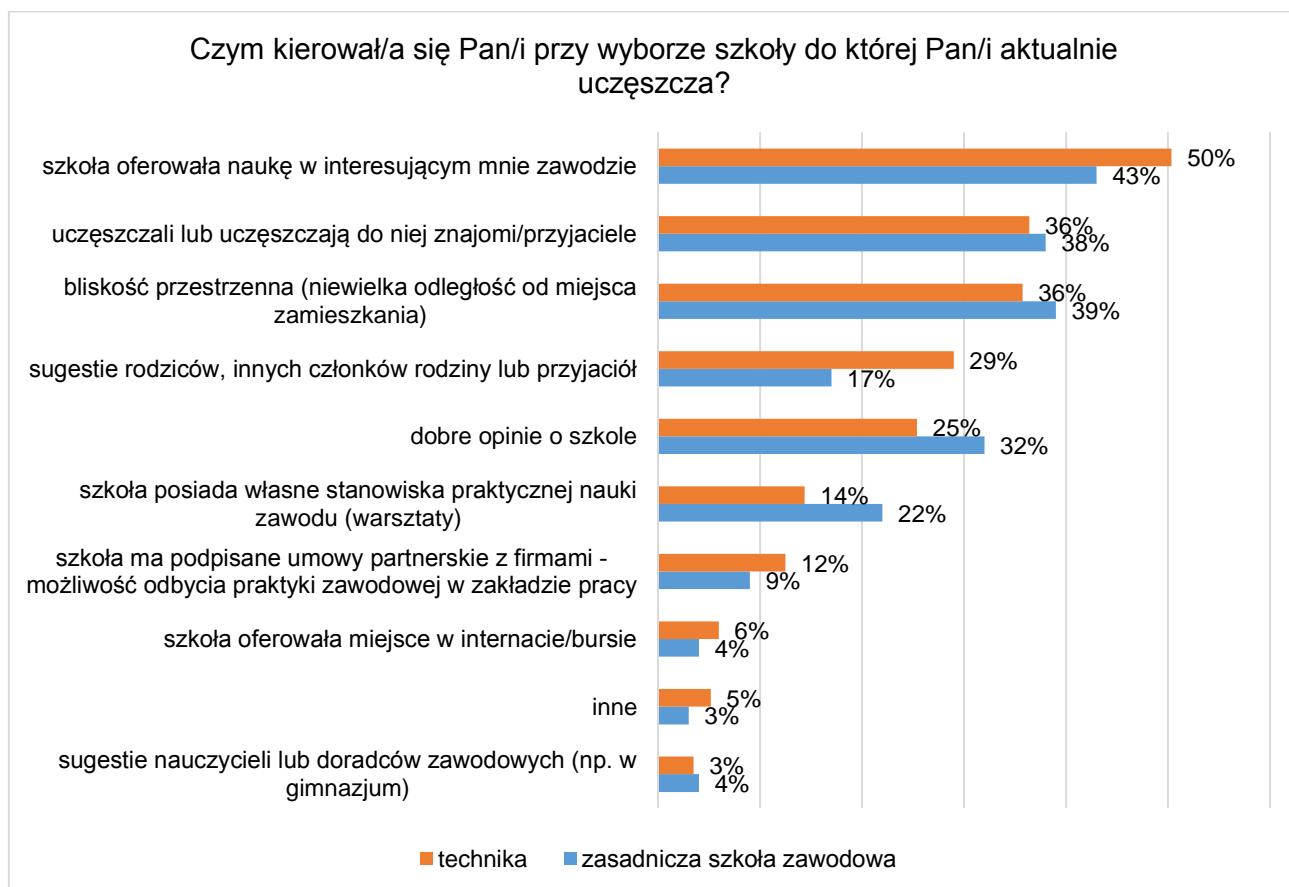
---

¹⁸ Autor ma tutaj na myśli osoby, które wywierają lub mogą wywierać istotny wpływ na systemy wartości, czy też wybory życiowe uczniów. Pojęcie to do nauk społecznych wprowadził amerykański socjolog George Herbert Mead.

- wybrany zawód przyczyni się do osiągnięcia satysfakcjonującej pozycji społecznej,
- wybrany zawód jest rozwinięciem zainteresowań ucznia.

Na podstawie uzyskanych wyników (wykres 2), można stwierdzić, że najczęściej wskazywanymi okolicznościami, które skłaniały uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych do *wyboru szkoły* była możliwość nauki w wybranym zawodzie (kryterium perspektywy rozwoju zawodowego), uczęszczanie do szkoły znajomych lub przyjaciół (kryterium bezpieczeństwa i podtrzymywania więzi społecznych) oraz bliskość przestrzenna szkoły (kryterium dostępności). Zaobserwowano także pewne różnice w rozkładach odpowiedzi między uczniami zasadniczych szkół zawodowych, a uczniami techników. Przede wszystkim uczniowie techników zdecydowanie częściej (29%), wskazywali na wpływ osób najbliższych na podejmowane przez nich decyzje dotyczące wyboru szkoły. Z kolei uczniowie zasadniczych szkół zawodowych częściej deklarowali sugerowanie się przy wyborze szkoły, posiadaniem przez nią własnych stanowisk praktycznej nauki zawodu.

Wykres 2. Kryteria wyboru szkoły zawodowej wskazywane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych¹⁹.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

¹⁹ Pytanie wielokrotnego wyboru – wartości nie sumują się do 100%.

Jak ilustruje to tabela 4, wyraźne różnice w rozkładach odpowiedzi (przekraczające 5%) uczniów reprezentujących dwa typy szkół, zaobserwowano w przypadku kryteriów rozwoju zawodowego oraz opinii.

Tabela nr 4. Kryteria wyboru ponadgimnazjalnej szkoły zawodowej. ²⁰

kryterium	kryterium cząstkowe	typ szkoły	
		zasadnicza szkoła zawodowa	technikum
dostępność			
	<i>bliskość przestrzenna szkoły</i>	39%	36%
	<i>szkoła oferowała miejsce w bursie/internacie</i>	4%	6%
perspektywa rozwoju zawodowego			
	<i>szkoła oferowała naukę w interesującym ucznia zawodzie</i>	43%	50%
	<i>szkoła posiada umowy partnerskie z firmami</i>	9%	12%
	<i>szkoła posiada własne stanowiska praktycznej nauki zawodu</i>	22%	14%
bezpieczeństwo i podtrzymywanie więzi społecznych			
	<i>do szkoły uczęszczali lub uczęszczają przyjaciele/znajomi</i>	38%	36%
opinie			
	<i>sugestie rodziców, znajomych lub przyjaciół</i>	17%	29%
	<i>dobre opinie o szkole</i>	32%	25%
	<i>sugestie nauczycieli lub doradców zawodowych</i>	4%	3%

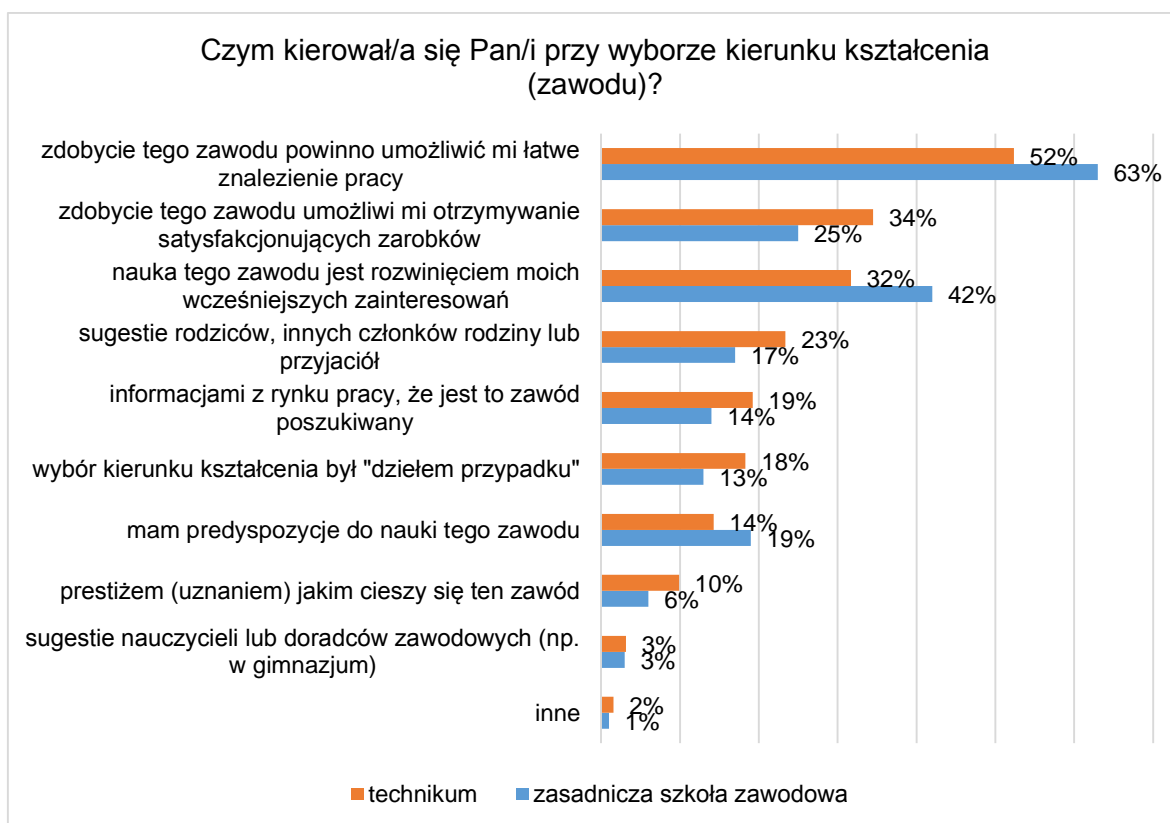
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

różnica	Różnica w wynikach na poziomie co najmniej 5%
podobieństwo	Różnica w wynikach na poziomie poniżej 5%

²⁰ W celu zilustrowania różnic w rozkładach odpowiedzi, przyjęto graniczną wartość na poziomie 5%.

W przypadku dokonywanych przez uczniów badanych zachodniopomorskich szkół wyborów zawodowych, dominowało wyraźnie jedno z kryteriów: perspektywa ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy. Warto zwrócić uwagę, że bardzo wysoką pozycję wśród kryteriów deklarowanych przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych zajęło jedno z kryteriów samorealizacji – rozwijanie zainteresowań poprzez uczenie się danego zawodu (42% wskazań). Kryterium to było przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych wskazywane znacznie częściej, niż ekonomiczne. Dla uczniów techników, zaobserwowana różnica w odsetku wskazań wymienionych kryteriów wynosi tylko 2%, natomiast dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych aż 17%.

Wykres 3. Kryteria wyboru kierunku kształcenia (zawodu) wskazywane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.²¹

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

W przypadku kryteriów wyboru zawodu mamy do czynienia z wyraźnie większymi różnicami między uczniami reprezentującymi poszczególne typy szkół. Tylko w dwóch przypadkach – najrzadziej wybieranych kryteriów – można mówić o nieodróżnialności preferencji. Dotyczy to jednego z kryteriów opinii – *sugestie nauczycieli lub doradców zawodowych*; oraz samorealizacji – *prestż (uznanie) jakim się cieszy zawód*.

²¹ Pytanie wielokrotnego wyboru – wartości nie sumują się do 100%.

Tabela nr 5. Kryteria wyboru kierunku kształcenia/zawodu w ponadgimnazjalnej szkole zawodowej.

kryterium	kryterium cząstkowe	typ szkoły	
		zasadnicza szkoła zawodowa	technikum
perspektywa ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy			
	<i>zdobycie danego zawodu powinno umożliwić mi łatwe znalezienie pracy</i>	63%	52%
opinie			
	<i>sugestie rodziców, innych członków rodziny lub przyjaciół</i>	17%	23%
	<i>informacje z rynku pracy potwierdzające wysoki poziom popytu na dany zawód</i>	14%	19%
	<i>sugestie nauczycieli lub doradców zawodowych (np. w gimnazjum)</i>	3%	3%
kryterium ekonomiczne			
	<i>zdobycie danego zawodu umożliwia otrzymywanie satisfakcjonujących zarobków</i>	25%	34%
samorealizacja			
	<i>nauka zawodu jest rozwinięciem wcześniejszych zainteresowań</i>	42%	32%
	<i>przekonanie o posiadaniu predyspozycji do wykonywania zawodu</i>	19%	14%
	<i>prestż (uznanie) jakim cieszy się dany zawód</i>	6%	10%
wybór zawodu jako „dzieło przypadku”		13%	18%

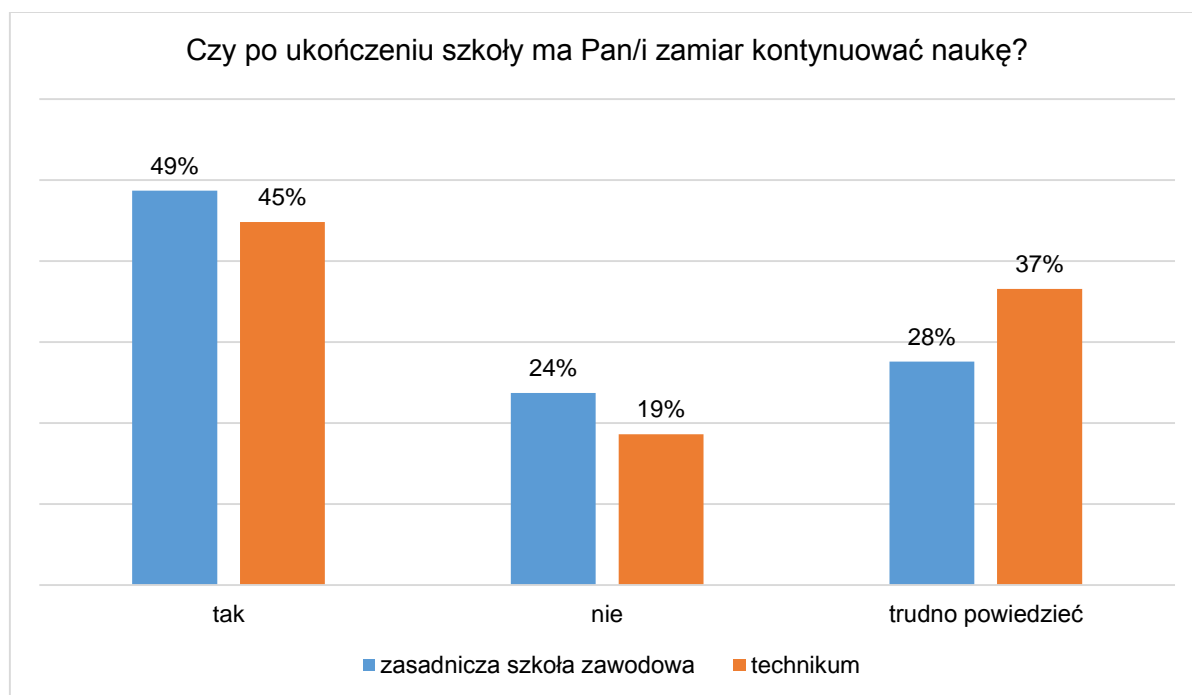
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

różnica	Różnica w wynikach na poziomie co najmniej 5%
podobieństwo	Różnica w wynikach na poziomie poniżej 5%

2.2. Plany edukacyjne uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.

Ze względu na to, że nauka w technikum umożliwia zdawanie egzaminu maturalnego, wydawać się mogło, że uczniowie reprezentujący ten typ szkoły częściej będą deklarować zainteresowanie dalszym kształceniem. Tym bardziej, że kontynuacja nauki dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych była w wyniku podjętych w przeszłości zmian w modelu szkolnictwa ponadgimnazjalnego utrudniona. W świetle uzyskanych wyników badania można stwierdzić, że uczniowie techników uzyskują w przypadku planów dotyczących kontynuacji nauki przewagę tylko w zakresie niezdecydowania (odpowiedzi „trudno powiedzieć” - wykres 4). W przypadku odpowiedzi potwierdzających chęć kontynuowania nauki nieco częściej deklarowali ją uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na wprowadzane od pierwszego września 2017 zmiany w organizacji szkolnictwa zawodowego.²² Można wstępnie przyjąć, że w przypadku odpowiedników dzisiejszych zasadniczych szkół zawodowych, czyli w szkołach branżowych I-go stopnia, zainteresowanie kontynuacją nauki może być w przyszłości jeszcze wyższe. Kontynuacja nauki w szkole branżowej II-go stopnia w trybie stacjonarnym (odpowiednich dawnych techników uzupełniających) będzie stanowić dla uczniów atrakcyjną ofertę edukacyjną. Uczniowie, którzy zdecydują się na kontynuowanie nauki staną przed szansą zdania matury, a także poprawy pozycji w hierarchii technicznej – awans z pozycji robotnika wykwalifikowanego na pozycję technika.

Wykres 4 . Postawy badanych uczniów dotyczące kontynuowania edukacji.²³

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

²² <http://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/branzowa-szkola-i-i-ii-stopnia.html>

²³ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

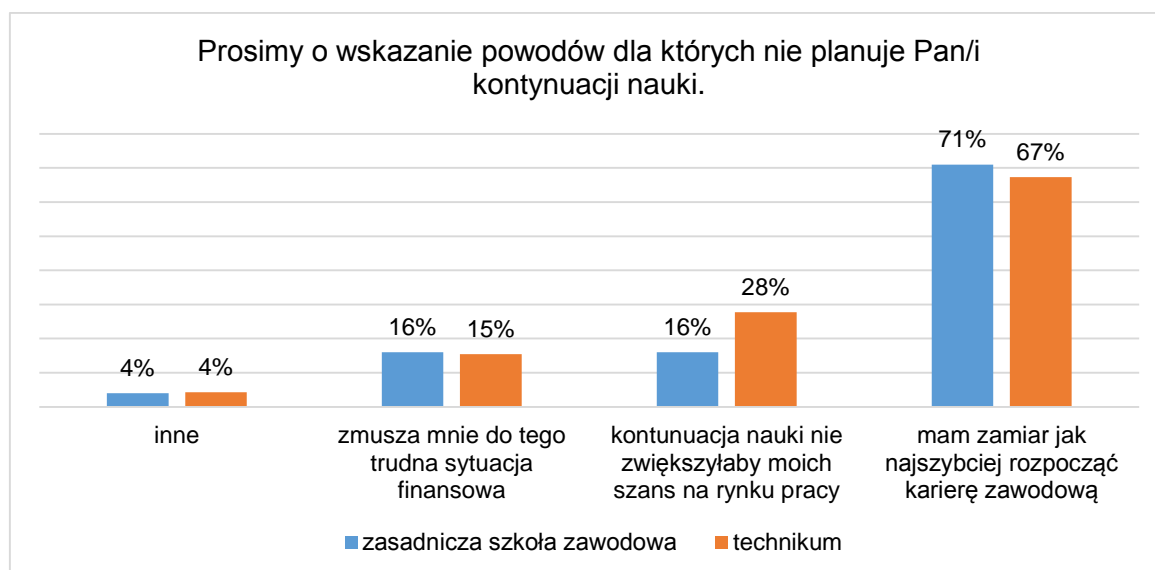
Najczęściej deklarowanym przez badanych uczniów powodem braku zainteresowania kontynuacją nauki była chęć jak najszybszego rozpoczęcia kariery zawodowej (wykres 5). Warto w tym miejscu odwołać się do ogólnopolskich badań dotyczących percepcji wykształcenia w społeczeństwie polskim. W świetle wyników badania przeprowadzonego przez CBOS w 2013 roku, w hierarchii czynników mających wpływ na sukces zawodowy „wykształcenie” znalazło się na drugim miejscu w zestawieniu (32% wskazań). Jednak 16% badanych uznało, że uczyć się nie warto - była to najwyższa odnotowana wartość od 1993 roku. Z kolei odsetek osób uznających, że dla uniknięcia bezrobocia nie ma różnicy czy jest się osobą wykształconą, wzrósł z 14% w 2002 roku, do aż 36% w 2013. Nie oznacza, to jednak, że wykształcenie (zdobywanie wykształcenia), nie jest traktowane jako wartość. Ponad 80% badanych w 2013 roku życzyło sobie, aby ich dzieci zdobyły wykształcenie wyższe. Tym samym, jeżeli nawet w świetle badań opinii, w odczuciu respondentów wpływ wykształcenia na pozycję na rynku pracy słabnie, to nadal poprzez zdobywanie wykształcenia zaspokajają się potrzeby w zakresie prestiżu. W kontekście planów edukacyjnych zachodniopomorskiej młodzieży, warto odwołać się do badań dotyczących jej aspiracji edukacyjnych. W świetle wyników badania przeprowadzonego w 2016 roku w województwie zachodniopomorskim wśród uczniów ostatnich klas gimnazjalnych, jako docelowe, średnie wykształcenie zawodowe wskazało 30,5% badanych.²⁴ W tym średnie zawodowe (technikum) 20,7%, a zasadnicze zawodowe 9,8%. Z kolei wykształcenie wyższe planuje zdobyć 54,9% badanych uczniów ostatnich klas gimnazjalnych.

Jak wcześniej podkreślono, najczęściej wskazywanym przez badanych uczniów powodem nieplanowania kontynuacji nauki jest zamiar jak najszybszego rozpoczęcia kariery zawodowej. Wyraźne różnice między uczniami techników i zasadniczych szkół zawodowych dotyczą przekonania o braku zależności między zwiększaniem szans na rynku pracy i zdobywaniem wyższego wykształcenia (wykres 5). Można przypuszczać, że większy odsetek wyborów wymienionej alternatywy wśród uczniów techników nie planujących kontynuowania nauki jest związany z możliwymi do zrealizowania w tym typie szkół celami zawodowymi i edukacyjnymi. Uczeń technikum ma szansę zdobyć zawód i wykształcenie średnie. W przypadku pozytywnych wyników egzaminów zawodowych, lokuje się on na wyższej w hierarchii technicznej pozycji (tytuł zawodowy technika). Może z tym wiązać się przekonanie o już posiadanej atrakcyjnej pozycji wyjściowej na rynku pracy, przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb mieszczących się w zakresie aspiracji. W przypadku zdania matury, absolwent technikum nabywa także bezterminowe uprawnienia do podjęcia nauki w uczelni wyższej. Zapewnia to poczucie dostępności możliwości kontynuowania nauki w odleglejszej przyszłości.

---

²⁴ C. Plewka, „Aspiracje edukacyjno-zawodowe młodzieży okresu dorastania”, Politechnika Koszalińska, Koszalin 2016, s. 119

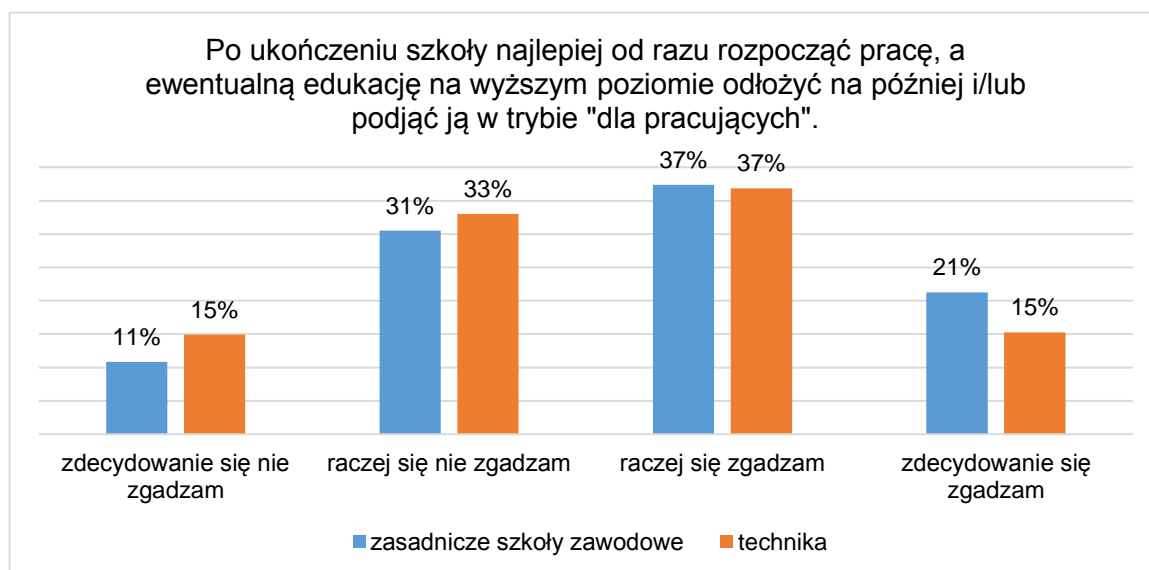
Wykres 5. Wskazywane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych powody nieplanowania kontynuacji nauki.²⁵

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Warto w tym miejscu odwołać się do wyników badania dotyczących dokonanej przez uczniów oceny ścieżki edukacyjnej, polegającej na jak najszybszym rozpoczęciu pracy zawodowej i odłożeniu dalszej edukacji „na później” (Wykres 6). Uzyskano tutaj bardzo podobne rozkłady odpowiedzi, nieznaczne różnice pojawiły się tylko w przypadku deklaracji skrajnych. Większość respondentów uznała, że jest to atrakcyjna ścieżka edukacyjna (58% uczniów zasadniczych szkół zawodowych i 52% uczniów technikum).

Wykres 6. Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące ścieżki edukacyjnej związanej z odłożeniem decyzji o kontynuacji nauki.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

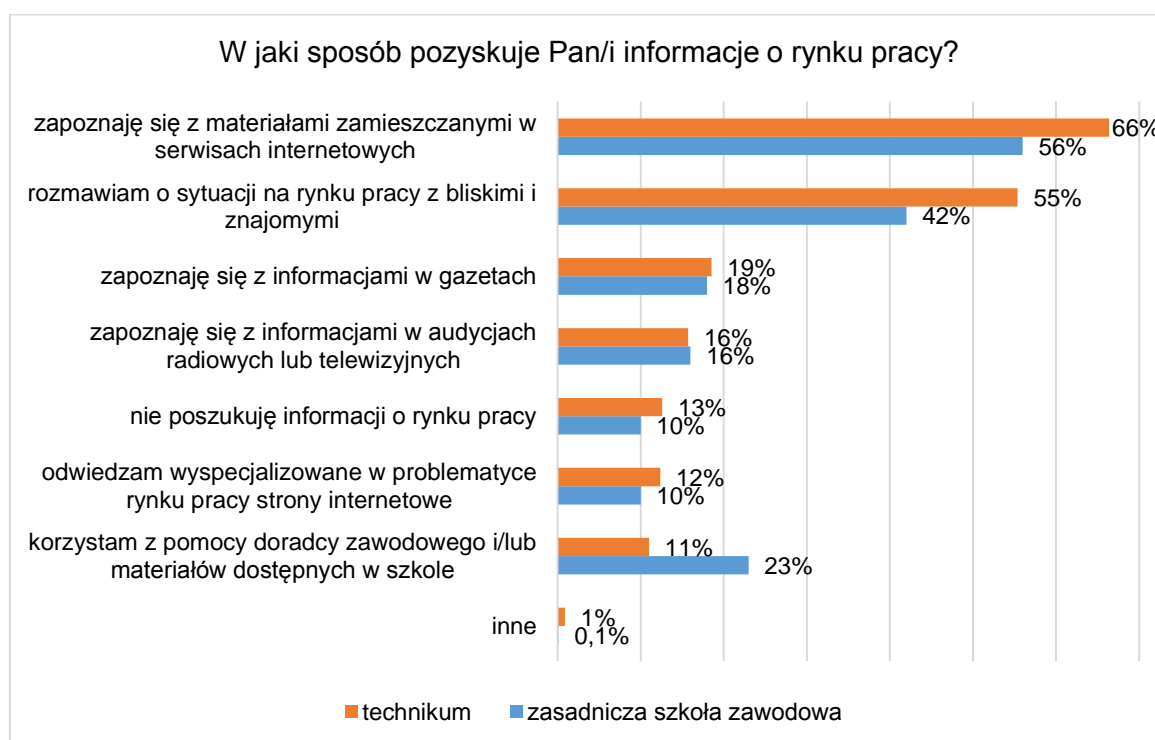
²⁵ Pytanie wielokrotnego wyboru – wartości nie sumują się do 100%.

2.3. Plany zawodowe i źródła informacji o rynku pracy.

Jak wcześniej podkreślono, 19% uczniów technikum i 24% uczniów zasadniczych szkół zawodowych nie planuje kontynuowania nauki, a jako powód najczęściej wskazuje na jak najszybszy zamiar rozpoczęcia kariery zawodowej. Jednocześnie większość badanych ocenia pozytywnie odłożenie dalszej edukacji „na później”. W celu poznania uwarunkowań postaw uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych wobec rynku pracy, zapytano ich nie tylko o same plany i oczekiwania związane z uczestnictwem w rynku pracy, ale także o źródła informacji, które - można przyjąć - na nie wpływają (Wykres 7). **Głównym źródłem informacji o rynku pracy są dla uczniów szkół zawodowych serwisy internetowe (66% wskazań uczniów techników; 56% wskazań uczniów zasadniczych szkół zawodowych).** Przy czym, rzadko są to wyspecjalizowane w problematyce rynku pracy portale. Interesującym jest, że badani uczniowie zasadniczych szkół zawodowych o wiele częściej niż uczniowie techników znajdują – jak deklarują - informacje o rynku pracy w szkołach (pomoc doradcy zawodowego i/lub zapoznawanie się z materiałami dostępnymi w szkole).

Wykres 7. Wskazywane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych źródła informacji o rynku pracy.²⁶

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

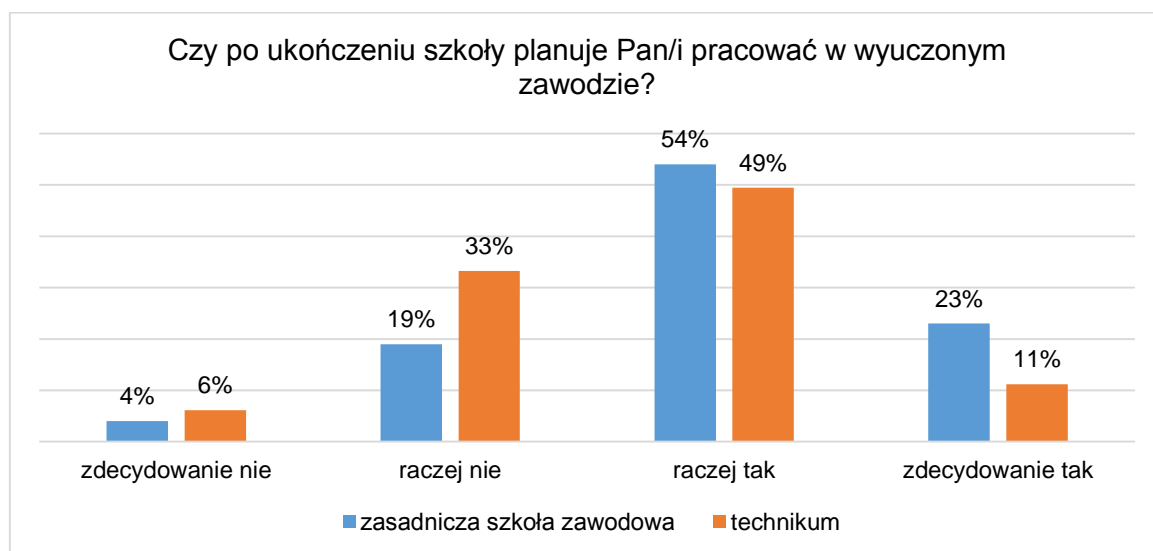
Wysoką pozycję w hierarchii źródeł zajmuje także pozyskiwanie informacji o rynku pracy od osób bliskich lub znajomych. Jednak widoczna jest tutaj wyraźna różnica w rozkładzie udzielanych odpowiedzi między uczniami techników i zasadniczych szkół zawodowych. Uczniowie techników częściej niż uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, czerpią informacje o rynku pracy od osób

²⁶ Pytanie wielokrotnego wyboru – wartości nie sumują się do 100%.

najbliższych. Z kolei uczniowie zasadniczych szkół zawodowych zdecydowanie częściej korzystają z pomocy dostępnej w placówkach szkolnych (23% wskazań). Warto w tym miejscu przypomnieć, że uczniowie techników częściej deklarowali wpływ kręgu wspólnotowego (rodzina, przyjaciele itp.) na decyzje dotyczące wyboru szkoły i zawodu (wykres 2 oraz wykres 3). Opierając się na danych uzyskanych w oparciu o deklaracje badanych można stwierdzić, że uczniowie techników są w kontekście postaw dotyczących rynku pracy mocniej zakotwiczeni w obszarze społecznym, ufundowanym na więziach nieformalnych, emocjonalnych i opartych na zaufaniu. Należy jednak pamiętać, że mimo różnic w częstości wskazań poszczególnych źródeł, ich uporządkowanie w populacjach uczniów obu typów szkół różni się tylko nieznacznie.

Interesujących wyników dostarczyły skierowane do badanych uczniów pytania dotyczące planów zawodowych w kontekście wybranej przez nich ścieżki edukacji zawodowej (nauki wybranego zawodu w szkole określonego typu). Okazuje się, że uczniowie techników zdecydowanie rzadziej (39% - wskazań „zdecydowanie nie” i „raczej nie”) niż ich rówieśnicy z zasadniczych szkół zawodowych planują pracować w wyuczonym zawodzie (wykres 8). Warto te wyniki zestawić z informacjami dotyczącymi uczniowskich ocen wyborów szkoły oraz zawodu (tabela 6). Należy także pamiętać, że uczniowie zasadniczych szkół zawodowych są częściej zadowoleni z wyborów zawodu w którym się kształcą (wykres 23) – 74% uczniów reprezentujących ten typ szkoły nie chciałoby zmieniać kierunku kształcenia zawodowego. W przypadku uczniów techników zadowolonych z wyboru kierunku było 68% badanych. Przy czym należy podkreślić, że różnica jest tutaj mniejsza niż w przypadku planów związanych z pracą w wyuczonym zawodzie. Również w przypadku zadowolenia z wyboru szkoły, przewagę w pozytywnych wskazaniach uzyskują uczniowie szkół zawodowych. W przypadku uczniów szkół zawodowych można w oparciu o przyjęty w badaniu wskaźnik przyjąć, że 77% z nich jest zadowolona z wyboru szkoły, natomiast w przypadku uczniów technikum 64% badanych ponownie wybrałoby szkołę, do której aktualnie uczęszcza.

Wykres 8. Plany uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące pracy w zawodzie.²⁷

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

²⁷ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Porównując deklaracje dotyczące planów związanych z pracą w zawodzie, można zauważyć, że **uczniowie techników, którzy nie są zadowoleni z wyboru kierunku kształcenia zdecydowanie częściej deklarują brak zainteresowania pracą w zawodzie** – w zależności od wybieranej alternatywy od 67% do 72% (tabela 6). W przypadku uczniów zasadniczych szkół zawodowych tylko wśród uczniów niezadowolonych zarówno z wyboru szkoły, jak i wyboru kierunku/zawodu odsetek nieplanujących pracy w zawodzie przekracza 50% i wynosi 54%. Zaobserwowane różnice postaw uczniów poszczególnych typów szkół są najprawdopodobniej związane z – wspomnianymi już wcześniej – korzyściami, ale także perspektywami edukacyjnymi związanymi z wyborem danego typu szkoły. Przyszłość edukacyjna dla uczniów techników jest w większym stopniu otwarta, niż dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych i w konsekwencji modyfikacja ścieżki edukacyjnej i zawodowej (poprzez wybór kierunku studiów wyższych) ułatwiona.²⁸ Chociaż warto także w tym miejscu zaznaczyć, że uczniowie zasadniczych szkół zawodowych nie traktują swoich wyborów edukacyjnych jako „złych” ze względu na ewentualne plany związane z dalszą edukacją (wykres 9).

Tabela 6. Dokonane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych oceny własnych decyzji zawodowych i edukacyjnych w kontekście planów związanych z pracą w wyuczonym zawodzie.²⁹

			Czy po ukończeniu szkoły planuje Pan/i pracować w wyuczonym zawodzie?			
			zdecydowanie nie	raczej nie	raczej tak	zdecydowanie tak
technikum	Gdybym jeszcze raz podejmował/a decyzję o wyborze kierunku kształcenia to:	wybrał/abym tą samą szkołę i ten sam kierunek/zawód	2%	22%	62%	15%
		wybrał/abym tą samą szkołę ale inny kierunek/zawód	10%	62%	25%	3%
		wybrał/abym inną szkołę i ten sam kierunek/zawód	6%	29%	47%	18%
		wybrał/abym inną szkołę i inny kierunek/zawód	16%	51%	32%	1%
zasadnicza szkoła zawodowa	Gdybym jeszcze raz podejmował/a decyzję o wyborze kierunku kształcenia to:	wybrał/abym tą samą szkołę i ten sam kierunek/zawód	1%	14%	57%	28%
		wybrał/abym tą samą szkołę ale inny kierunek/zawód	3%	32%	54%	11%
		wybrał/abym inną szkołę i ten sam kierunek/zawód	3%	13%	54%	29%
		wybrał/abym inną szkołę i inny kierunek/zawód	17%	37%	43%	3%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

²⁸ Po wprowadzeniu od 01.09.2017 r. dwustopniowych szkół branżowych sytuacja ulegnie zmianie. Również uczniowie zasadniczych szkół zawodowych będą mogli kontynuować naukę w trybie stacjonarnym.

²⁹ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

2.4. Uczniowskie stereotypy i oceny dotyczące obszaru edukacji.

Uczestnicy rynku pracy, ale także osoby, które do wejścia na rynek pracy dopiero przygotowują się lub ich uczestnictwo w nim jest tylko okazjonalne, posiadają pewne wyobrażenia, czy też przekonania dotyczące zjawisk, instytucji reprezentujących obszar edukacji, jak i obszar aktywności zawodowej. Stanowią one przesłanki dla formułowania sądów oceniających, ale przede wszystkim dla podejmowanych działań. Należy tutaj także wymienić uzasadnienia własnych wyborów i związane z tym redukowanie wszelkich napięć emocjonalnych (dysonansów) związanych z ich konsekwencjami. Badanie stereotypów oraz związanych z nimi ocen dotyczących obszaru edukacji jest doniosłe poznawczo zwłaszcza ze względu na działania podejmowane przez instytucje odpowiedzialne za kształtowanie postaw edukacyjnych – np. promowanie szkolnictwa zawodowego, w tym np. zasadniczych szkół zawodowych. Racjonalne stosowanie zabiegów perswazyjnych (kształtowanie postaw) wymaga wiedzy dotyczącej dziedziny przedmiotowej do której się odnoszą.

W celu pozyskania informacji dotyczących ocen i wyobrażeń uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych, poproszono ich o odniesienie się do szeregu zdań o charakterze wartościującym, dotyczącym poszczególnych typów szkół, a także wyborów edukacyjnych i zawodowych.

Wykres 9. Dokonane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych oceny wyboru zasadniczej szkoły zawodowej w kontekście możliwości dalszej edukacji i nabywania umiejętności praktycznych.³⁰

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

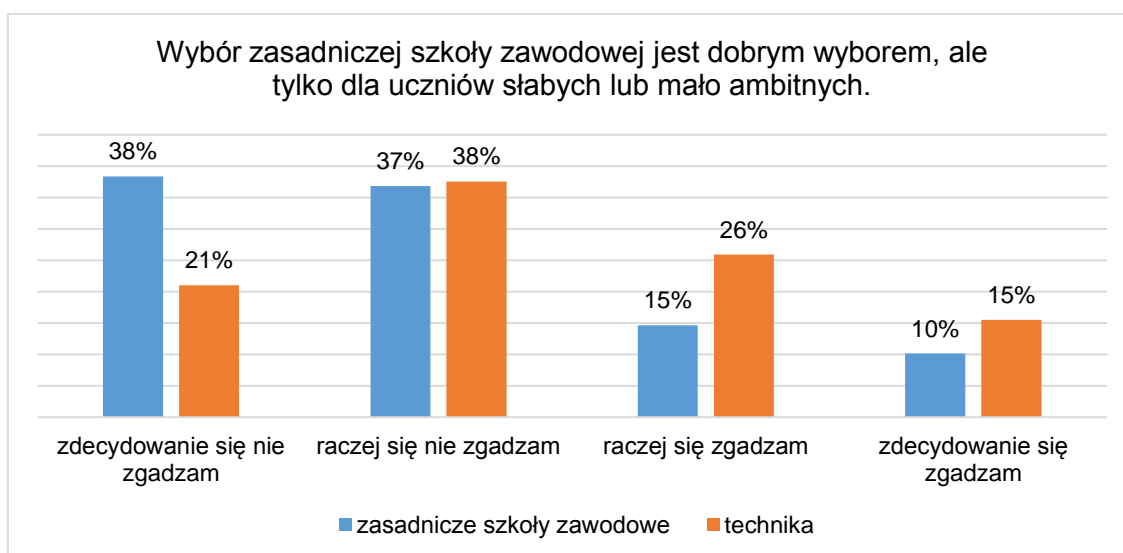
W przypadku oceny wyboru zasadniczej szkoły zawodowej w kontekście możliwości dalszej edukacji i nabywania umiejętności praktycznych, odnotowano wyraźne różnice opinii uczniów reprezentujących poszczególne typy szkół (wykres 9). Wyraźnie zarysowała się tutaj przewaga pozytywnych ocen formułowanych przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Należy jednak pamiętać, że badanie zostało przeprowadzone w realiach edukacyjnych, które od nowego roku szkolnego zostaną poddane znaczącym zmianom – wprowadzone zostaną dwustopniowe szkoły

³⁰ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

branżowe. Jednak bez względu na typ szkoły, badani uczniowie w większości podzielają pozytywną opinię o zasadniczych szkołach zawodowych w kontekście otwartej przyszłości edukacyjnej oraz nabywania w nich umiejętności praktycznych.

Z kolei wykres 10 dostarcza informacji dotyczących autostereotypu i stereotypu uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Jak łatwo zauważyć, większość respondentów nie zgadza się – mniej lub bardziej zdecydowanie – z negatywnie wartościującą opinią dotyczącą uczniów zasadniczych szkół zawodowych (75% uczniów szkół zawodowych i 59% uczniów technikum). Przy czym uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej odrzucają rozważaną opinię bardziej zdecydowanie. Jednak można tutaj zaobserwować, zdecydowanie większą skłonność do przyjmowania za adekwatną negatywnej opinii wartościującej wśród uczniów technikum.

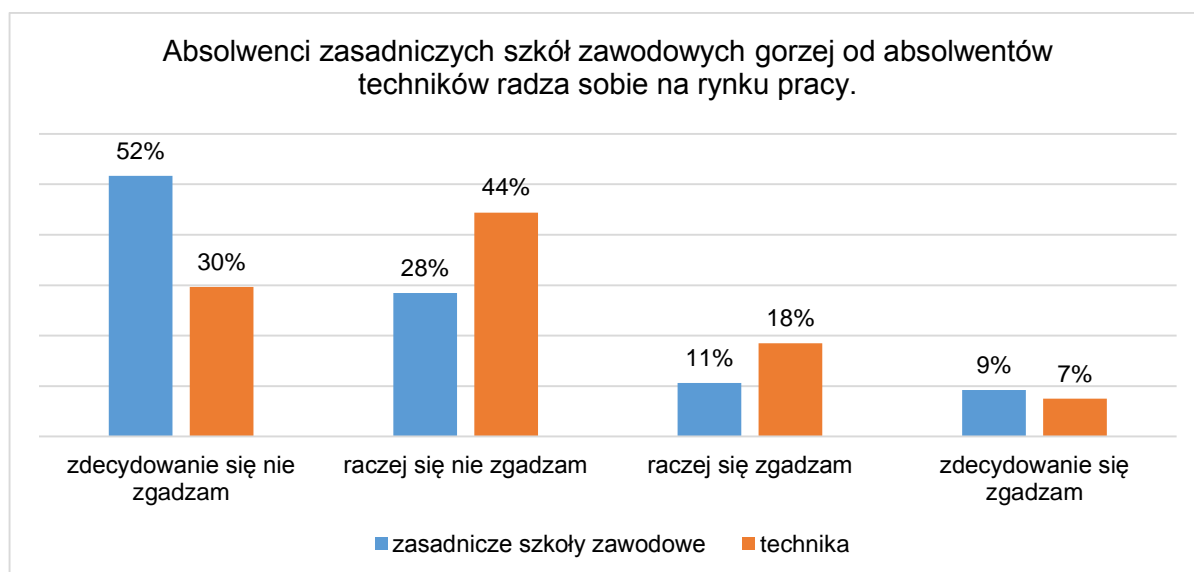
Wykres 10. Negatywnie wartościujący stereotyp dotyczący uczniów zasadniczych szkół zawodowych w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Kolejna opinia wartościująca, o ocenę której poproszeni zostali respondenci jest sprzeczna z rozpowszechnianymi w debacie publicznej opiniami o przewadze zasadniczych szkół zawodowych w zakresie kształtowania umiejętności praktycznych pożądanymi przez pracodawców (wykres 11). Czy badani uczniowie podzielają to przekonanie? Zarówno uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (80%), jak i uczniowie techników (74%), w zdecydowanej większości nie podzielają przekonania „Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych gorzej od absolwentów techników radzą sobie na rynku pracy”. Podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych opinii i tutaj mamy do czynienia z różnicami w rozkładzie ocen uczniów reprezentujących poszczególne typy szkół, jednak dotyczą one tylko stopnia asercji.

Wykres 11. Negatywnie wartościujący stereotyp dotyczący absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.³¹

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Kolejna opinia dotycząca zasadniczych szkół zawodowych poddana ocenie badanych uczniów, dotyczyła hipotetycznej przewagi nauki w zasadniczej szkole zawodowej, ze względu na lepsze przygotowywanie do wykonywania zawodu. Rozkład odpowiedzi respondentów ilustruje wykres 12. Można tutaj zaobserwować wyraźną przewagę akceptacji dla takiego przekonania wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych (86%). Interesującym jest, że podobnego zdania jest również większość uczniów reprezentujących technika (59%).

Wykres 12. Pozytywnie wartościujący stereotyp dotyczący absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.

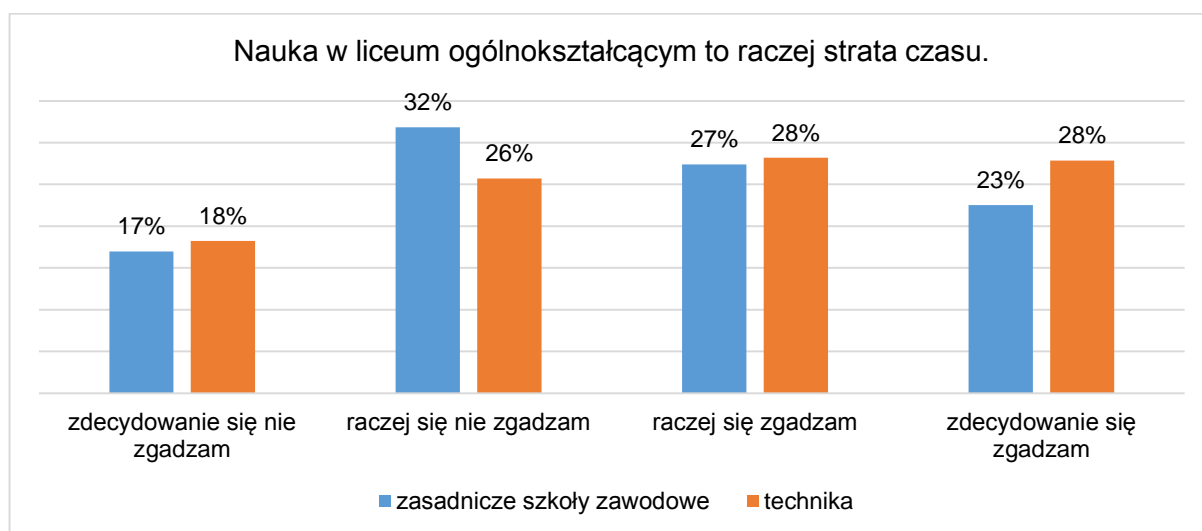

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

³¹ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

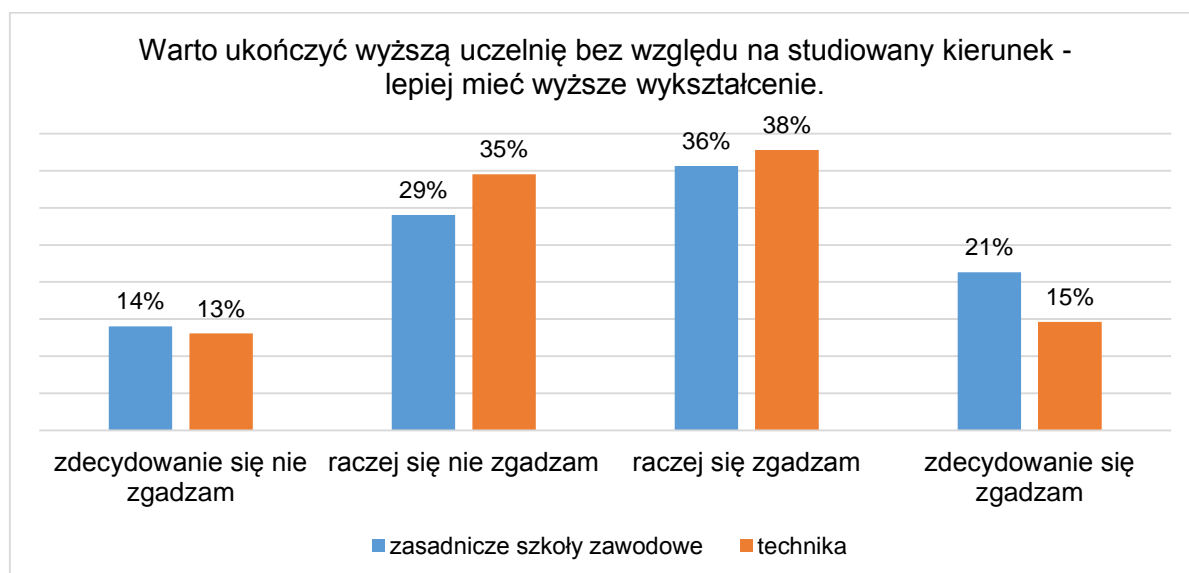
Badanych uczniów poproszono także o odniesienie się do wartościującej negatywnie opinii dotyczącej liceów ogólnokształcących (wykres 13). Okazało się, że rozkład wyborów uczniów szkół zawodowych jest zbliżony bez względu na typ reprezentowanej przez nich szkoły. Przeważają tutaj negatywne postawy odnoszące się do nauki w liceum ogólnokształcącym. Przy czym nieznacznie bardziej surowi w ocenach byli uczniowie techników.

Wykres 13. Negatywnie wartościujący stereotyp dotyczący liceów ogólnokształcących w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.³²

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Wykres 14. Ukończenie uczelni wyższej w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.³³

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

³² Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

³³ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Interesujące wyniki otrzymano w przypadku pytań dotyczących kontynuowania nauki na uczelni wyższej. Uzyskano tutaj bardzo podobne rozkłady odpowiedzi. Zarówno uczniowie techników, jak i zasadniczych szkół zawodowych – mimo różnic w dostępności rozpatrywanego etapu edukacji – w większości uznają, że warto posiadać wykształcenie wyższe, bez względu na studiowany kierunek (wykres 14). Jednocześnie 46% uczniów zasadniczych szkół zawodowych i 45% uczniów technikum uznała, że szczególnie wartościowe jest ukończenie studiów na kierunku inżynierskim (wykres 15).

Wykres 15. Ukończenie uczelni wyższej na kierunku inżynierskim w opinii uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

2.5. Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych w zakresie przedsiębiorczości.

Zgodnie z założeniami polityki rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego, „Rozwój zachodniopomorskiej przedsiębiorczości powinien zostać uzyskany poprzez promowanie i wspieranie ‘młodej przedsiębiorczości’ oraz inicjowanie aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości społecznej wśród uczniów zachodniopomorskich szkół średnich i wyższych.”³⁴ W celu oceny potencjału w zakresie „młodej przedsiębiorczości” wśród uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych, poproszono ich o wartościujące porównanie dwóch sytuacji zawodowych – prowadzenie własnego przedsiębiorstwa i praca najemna w przedsiębiorstwie.

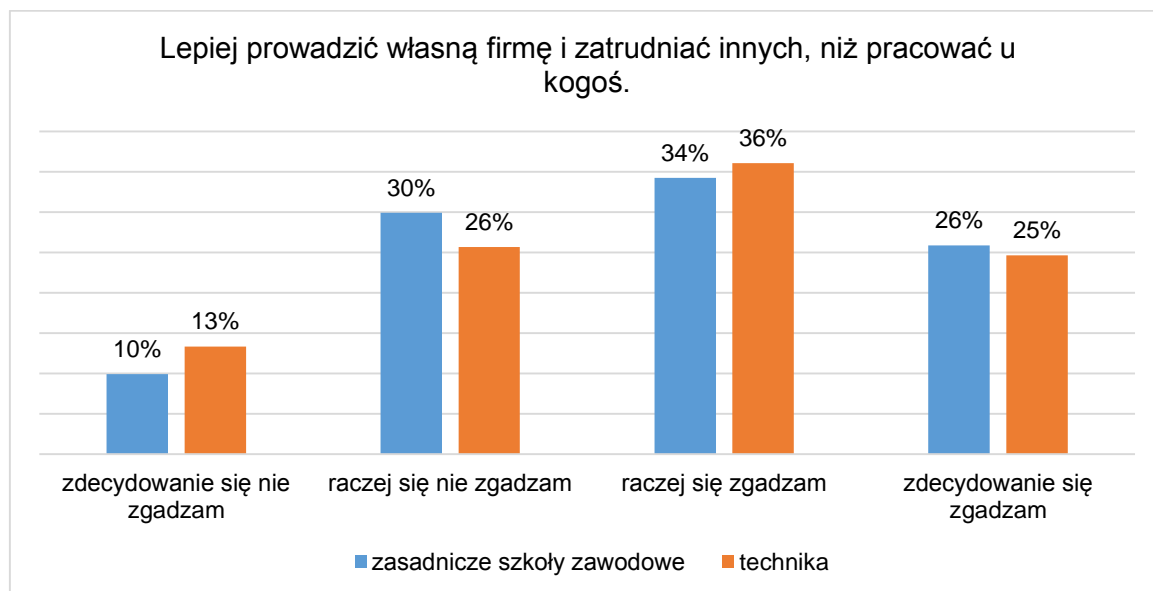
Zarówno wśród uczniów techników (suma odpowiedzi pozytywnych – 61%), jak i zasadniczych szkół zawodowych (60%), najbardziej rozpowszechnione jest przekonanie o przewadze prowadzenia własnej firmy nad pracą najemną. Nie należy jednak zadeklarowanych opinii traktować jako solidnej podstawy przewidywań dotyczących planów zakładania przez badanych własnych firm. Na drodze do prowadzenia własnej firmy młodzi ludzie mogą napotkać szereg przeszkód, również mieszczących się w zakresie zmiennych osobowościowych, czy też kulturowych. Jednak mimo poczynionych zastrzeżeń, warto odnotować, że **zdecydowana większość badanych chciałaby**

³⁴ „Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, s. 8

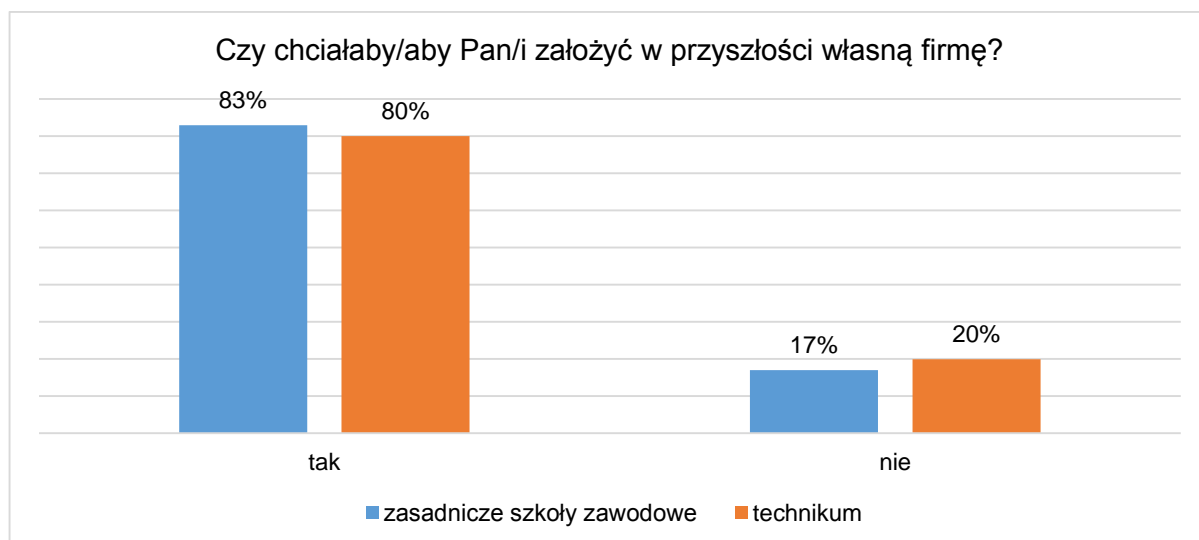
w przyszłości założyć własną firmę (83% uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz 80% uczniów techników). Tym samym, posiadanie własnej firmy jest traktowane przez uczniów jako pożądana sytuacja na rynku pracy.

Wykres 16. Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące prowadzenia własnej firmy i pracy najemnej.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Wykres 17. Deklarowane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych postawy wobec prowadzenia w przyszłości własnej firmy.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych poproszono także o odniesienie się do wartościujących opinii dotyczących możliwych sytuacji na rynku pracy (*praca u polskiego albo zagranicznego pracodawcy oraz praca w prywatnym albo publicznym przedsiębiorstwie*), w których mogą znaleźć się badani (wykres 18 i wykres 19). Dla przedstawionych do oceny przykładowych sytuacji, uzyskano dla uczniów reprezentujący obydwa typy szkół bardzo zbliżone rozkłady wyborów.

Jak łatwo zauważyć, respondenci są tutaj mocno podzieleni. W rozkładach wyraźnie dominują asercje umiarkowane. Tylko dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych, w przypadku ocen dotyczących zestawienia pracy w sektorze prywatnym i publicznym występuje przesunięcie deklaracji w kierunku skrajnie pozytywnej „zdecydowanie się zgadzam” (wykres 19).

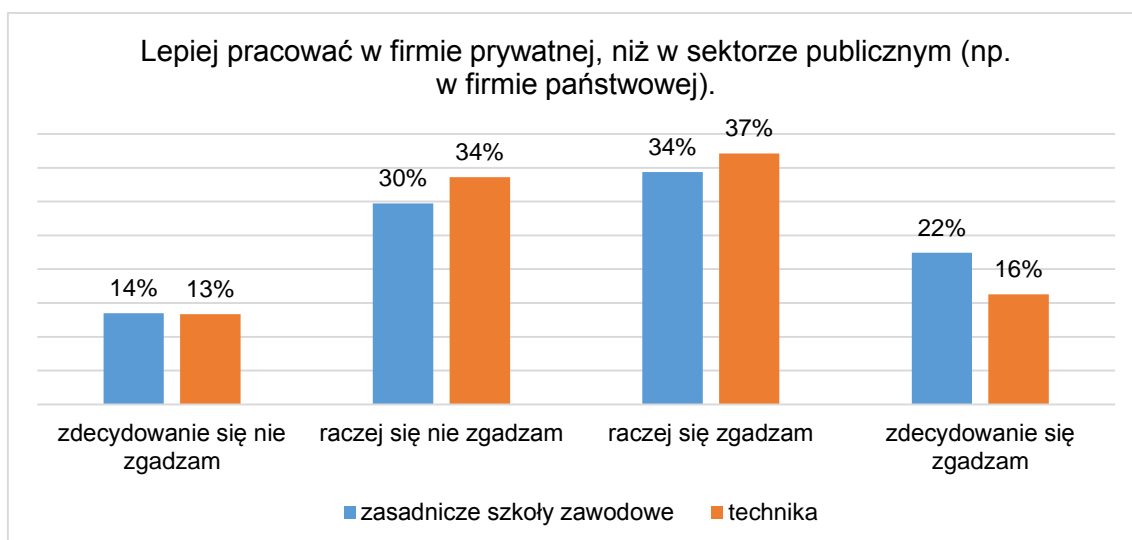
Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że **w przypadku uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych, nie zaobserwowano dominujących preferencji dotyczących profilu potencjalnego pracodawcy w określonym w badaniu zakresie.**

Wykres 18. Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych wobec pochodzenia kapitału przedsiębiorstwa wykonywania pracy najemnej.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Wykres 19. Postawy uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych wobec formy własnościowej przedsiębiorstwa wykonywania pracy najemnej.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

2.6. Postawy migracyjne uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych

Jednym z celów poznawczych badania było zdobycie informacji dotyczących postaw badanych uczniów odnoszących się do migracji zarobkowych. Zespół badawczy postanowił zrezygnować z pytania wprost o plany związane z wyjazdem zarobkowym poza miejsce zamieszkania, na rzecz pozyskania informacji o wyobrażeniach dotyczących migracji zarobkowej, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów emocjonalnych z tym związanych. Badaczy interesowało także to co można nazwać „perspektywą migracyjną”, tzn. obszarem poszukiwania pracy, którego penetrowanie wiąże się z akceptowalnym przez respondenta poziomem kosztów.

W przypadku pierwszego z wyżej wskazanych obszarów zainteresowań poznawczych, można stwierdzić, że większość respondentów nie postrzega rozłąki z bliskimi i problemów związanych z życiem w nowym środowisku społecznym jako okoliczności eliminującej wyjazd zarobkowy za granicę ze zbioru rozważanych alternatyw (wykres 20). Jednak **43% uczniów zasadniczych szkół zawodowych i 40% techników, szacuje koszty emocjonalne na tyle wysoko, że zgadza się z opinią, że możliwe do uzyskania za granicą wysokie zarobki ich nie rekompensują.** Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że pytanie zostało skierowane do młodych ludzi, którzy zapewne w zdecydowanej większości przypadków nie założyli jeszcze rodziny. Subiektywnie szacowane koszty związane z wyjazdem, najprawdopodobniej będą w przypadku badanych wzrastać wraz z wchodzeniem w kolejne etapy życia. W oparciu o wyniki badań ogólnopolskich, badani uczniowie należą do kategorii wiekowej o jednym z najwyższych potencjałów migracyjnych (18-24 lata).³⁵ W świetle wyników cyklicznych badań *Work Service* „Zagraniczne migracje Polaków”, stanowili oni 40% ogółu deklarujących chęć wyjazdu do pracy za granicę.

Wykres 20. Dokonana przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych ocena kosztów związanych z zagraniczną migracją zarobkową.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

³⁵ <http://www.regiopraca.pl/porta/rynek-pracy/wiadomosci/polacy-coraz-rzadziej-mysla-o-emigracji>

Badani uczniowie zostali także poproszeni o odpowiedź na pytanie dotyczące preferowanej lub – w domyśle - akceptowalnej kosztowo lokalizacji miejsca pracy – tabela 7: „Czy byłby/byłaby Pan/i skłonny/a do podjęcia pracy poza swoim miejscem zamieszkania?”. Spośród zawartych w tabeli 7 alternatywnych lokalizacji, najczęściej wskazywana była praca w miejscowości zamieszkania (od 83% do 86% wskazań w zależności od typu szkoły) oraz praca poza granicami kraju (od 70% do 71%). Z kolei wyjazd do pracy w dowolnym województwie na terenie Polski był wskazywany przez odpowiednio 47% uczniów zasadniczych szkół zawodowych i 50% uczniów techników. Można przyjąć, że **znaczącym czynnikiem rekompensującym ruch wędrowny w kierunku zagranicznych rynków pracy i związane z nim koszty, jest zakładana możliwość uzyskania wyższych dochodów.** Warto podkreślić, że w świetle wyników badania, nie można wskazać wyraźnych różnic w postawach dotyczące migracji zarobkowych uczniów zasadniczych szkół zawodowych i techników.

Tabela 7. Postawy migracyjne uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych z uwzględnieniem kontekstu przestrzennego.³⁶

		ZSZ	technikum
Lokalizacja miejsce pracy - w granicach miejscowości zamieszkania	zdecydowanie nie	4%	5%
	raczej nie	8%	7%
	trudno powiedzieć	2%	5%
	raczej tak	25%	23%
	zdecydowanie tak	61%	60%
Lokalizacja miejsca pracy - w dowolnym województwie na terenie Polski	zdecydowanie nie	18%	13%
	raczej nie	23%	25%
	trudno powiedzieć	12%	13%
	raczej tak	24%	24%
	zdecydowanie tak	23%	26%
Lokalizacja miejsca pracy - poza granicami kraju	zdecydowanie nie	10%	8%
	raczej nie	10%	10%
	trudno powiedzieć	10%	12%
	raczej tak	29%	28%
	zdecydowanie tak	41%	43%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

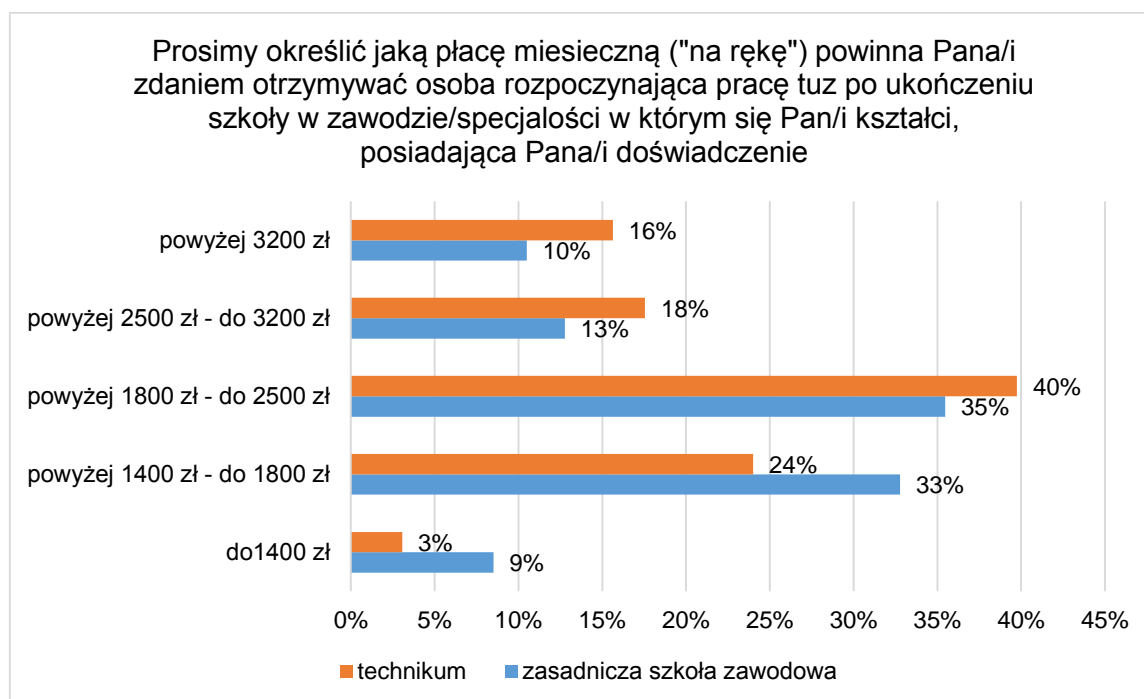
Ze względu na wyeksponowany w badaniu w kontekście migracyjnym czynnik finansowy, warto przyrzeć się opiniom badanych uczniów dotyczącym wysokości wynagrodzenia (wykres 21). Zdefiniowany dla respondentów układ odniesienia dotyczył nie tyle jednostkowych oczekiwań płacowych, co uogólnionego wyobrażenia o tym ile powinien zarabiać absolwent szkoły danego typu, kształcący się w określonym zawodzie, podejmujący pracę tuż po ukończeniu nauki. Zaobserwowano tutaj różnice w rozkładach odpowiedzi dla reprezentujących poszczególne typy szkół uczniów. Na podstawie wyników badań można stwierdzić, że uczniowie techników liczniej wskazywali zarobki mieszczące się w górnych przedziałach wykorzystanej w badaniu skali pomiarowej. Innymi słowy, **uczniowie techników częściej niż uczniowie zasadniczych szkół zawodowych lokalizowali siebie**

³⁶ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

wśród lepiej zarabiających³⁷. Zarobki powyżej 2500 zł „na rękę” wskazało 34% uczniów techników i 23% uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Z kolei zarobki poniżej 1800 zł „na rękę” wskazało 27% uczniów techników i aż 42% uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Obecnie w Polsce płaca minimalna wynosi ok. 1459 zł „na rękę”³⁸. Ostrożnie uogólniając wyniki badania można stwierdzić, że w województwie zachodniopomorskim 74% uczniów technikum i 58% uczniów zasadniczych szkół zawodowych uznaje, że reprezentujący ich kategorią kapitałową (kapitał ludzki) pracownicy (wyróżnieni ze względu na typ ukończonej szkoły, zawód i doświadczenie zawodowe) powinni na początku swojej kariery zawodowej zarabiać zdecydowanie więcej niż wynosi płaca minimalna w Polsce, tj. powyżej 1800 zł na „rękę”. Z kolei w kwietniu 2017 roku średnie wynagrodzenie w Polsce wyniosło brutto 4489,07 zł.³⁹ W tym przypadku kwota wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę wynosi w przybliżeniu 3200 zł „na rękę”. Tym samym, **16% badanych uczniów technikum i 10% uczniów zasadniczych szkół zawodowych „lokalizuje siebie” w kategorii zarabiających powyżej średniej krajowej.**

Wykres 21. Wyobrażenia uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych dotyczące wysokości płacy dla absolwentów.⁴⁰

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

³⁷ Można tutaj mówić o „lokalizowaniu siebie” albo kategorii do której się przynależy. Na tej podstawie pośrednio można próbować szacować wielkość oczekiwań jednostkowych dot. wysokości zarobków w danej sytuacji na rynku pracy.

³⁸ <http://www.regiopraca.pl/portal/rynek-pracy/wiadomosci/placa-minimalna-w-2017-roku-2000-zl-od-pierwszego-stycznia>

³⁹ Dane dotyczą przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób. Szacunkowa kwota netto przy umowie o pracę wynosi 3.193,99 zł [<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/przecietne-zatrudnienie-i-wynagrodzenie-w-sektorze-przedsiębiorstw-w-kwietniu-2017-roku,3,65.html>]

⁴⁰ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

2.7. Oceny wyborów edukacyjnych i zawodowych uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.

W celu oceny wyborów zawodowych i edukacyjnych można odwoływać się do kryteriów obiektywnych lub subiektywnych. W przypadku kryteriów obiektywnych uwzględnia się szereg wskaźników, które pozwalają formułować oceny na podstawie danych dotyczących zawodów lub placówek edukacyjnych bez odwoływania się do sfery opinii. W niniejszym badaniu przyjęto perspektywę subiektywną, odwołującą się do ocen formułowanych przez osoby, które przedmiotowych wyborów dokonywały.

Ze względu na to, że w badaniu wzięli udział uczniowie ostatnich klas zachodniopomorskich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, uzyskane opinie zostały sformułowane przez aktorów społecznych posiadających już pewne doświadczenie, które pozwoliło na skonfrontowanie własnego kapitału umiejętności i kompetencji z realiami zawodowymi, a także z oczekiwaniami pracodawców. Dokonało się to nawet jeżeli aktywność na rynku pracy nie była wprost związana z aktualnym kierunkiem kształcenia. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że większość badanych uczniów pracowała już zarobkowo (wykres 22). Co więcej, specyfika szkolnictwa zawodowego wiąże się z koniecznością wykorzystania własnej wiedzy i umiejętności do realizacji celów praktycznych wchodzących w zakres kształcenia, nawet jeżeli uczniowie nie odbywają praktyk w przedsiębiorstwach. Należy jednak zachować tutaj pewną ostrożność w zakresie formułowanych interpretacji wyników badania. Pozwalają one na uwzględnienie tylko jednego – subiektywnego – kryterium oceny. Innymi słowy, dowiadujemy się jak uczniowie postrzegają swoje wybory, instytucje społeczne w ramach których podejmują działania i wobec których mają pewne, często zróżnicowane oczekiwania, ale nie otrzymujemy informacji opartych na konsekwentnie stosowanych kryteriach obiektywnych.

Jednym z najważniejszych elementów kształcenia zawodowego są praktyki zawodowe. Mogą one być realizowane w trzech formach – w warsztatach/pracowniach szkolnych lub na stanowiskach pracy przygotowanych u pracodawców. Należy zwrócić uwagę, że praktyki zawodowe w kontekście zdobytych umiejętności zawodowych zostały ocenione przez większość zachodniopomorskich uczniów pozytywnie. Najwyższe oceny poszczególnym formom praktycznej nauki zawodu wystawili uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (tabela 9). W ich przypadku sumy ocen bardzo dobrych i dobrych mieściły się w przedziale 58% - 81%. **Najlepiej przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych były oceniane praktyki zawodowe organizowane przez pracodawców w przedsiębiorstwach. Z kolei w przypadku uczniów techników najwyższe oceny przypisano praktykom zawodowym w warsztatach lub pracowniach szkolnych łączonych z praktykami u pracodawców (69% ocen bardzo dobrych i dobrych) – tabela 8.**

Tabela 8. Rozkład ocen uczniów zachodniopomorskich techników dla poszczególnych form praktycznej nauki zawodu.⁴¹

TECHNIKUM		Jak Pan/i ocenia odbyte praktyki zawodowe pod względem zdobywania umiejętności zawodowych?			
		bardzo dobrze - dużo się nauczyłem/am, po ukończeniu szkoły bez problemu będę mógł/a wykonywać wyuczony zawód	dobrze - sporo się nauczyłem/am, ale po ukończeniu szkoły będę musiał/a przygotować się do zawodu	dostatecznie - to nie był stracony czas, ale w celu samodzielnego wykonania zawodu będę musiał/a ukończyć kursy	niedostatecznie - to był niestety raczej stracony czas, nie czuję się przygotowany/a do wykonywania zawodu
W jaki sposób odbywa Pan/i praktyczną naukę zawodu?	tylko w szkolnych warsztatach i pracowniach	25%	33%	28%	14%
	zarówno w szkolnych warsztatach i pracowniach, jak i w przedsiębiorstwach (u pracodawców)	26%	43%	24%	7%
	tylko poza szkołą, w przedsiębiorstwach (u pracodawców)	22%	37%	25%	17%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Tabela 9. Rozkład ocen uczniów zachodniopomorskich zasadniczych szkół zawodowych dla poszczególnych form praktycznej nauki zawodu.⁴²

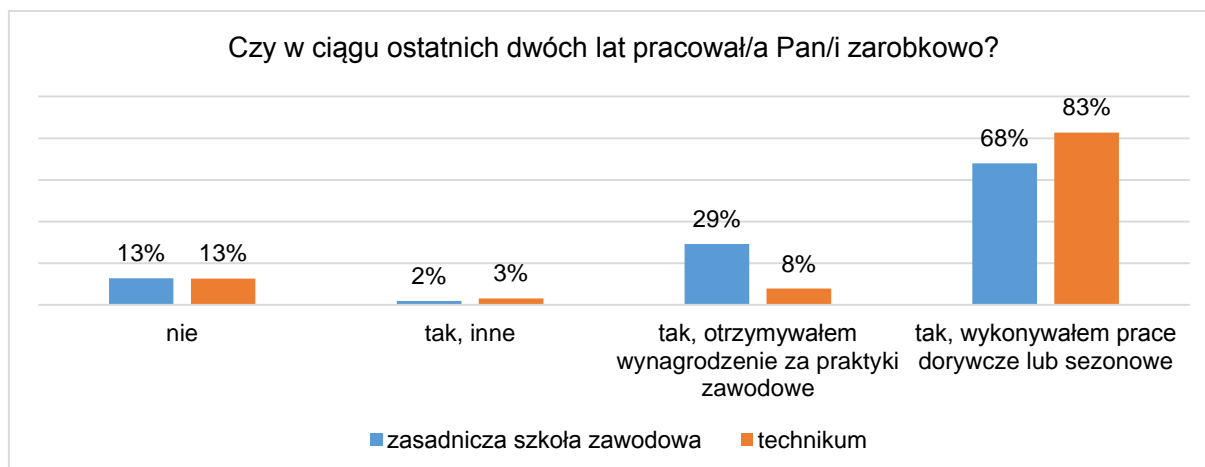
ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA		Jak Pan/i ocenia odbyte praktyki zawodowe pod względem zdobywania umiejętności zawodowych?			
		bardzo dobrze - dużo się nauczyłem/am, po ukończeniu szkoły bez problemu będę mógł/a wykonywać wyuczony zawód	dobrze - sporo się nauczyłem/am, ale po ukończeniu szkoły będę musiał/a przygotować się do zawodu	dostatecznie - to nie był stracony czas, ale w celu samodzielnego wykonania zawodu będę musiał/a ukończyć kursy	niedostatecznie - to był niestety raczej stracony czas, nie czuję się przygotowany/a do wykonywania zawodu
W jaki sposób odbywa Pan/i praktyczną naukę zawodu?	tylko w szkolnych warsztatach i pracowniach	27%	31%	31%	10%
	zarówno w szkolnych warsztatach i pracowniach, jak i w przedsiębiorstwach (u pracodawców)	46%	26%	21%	6%
	tylko poza szkołą, w przedsiębiorstwach (u pracodawców)	42%	39%	15%	5%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

⁴¹ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

⁴² Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

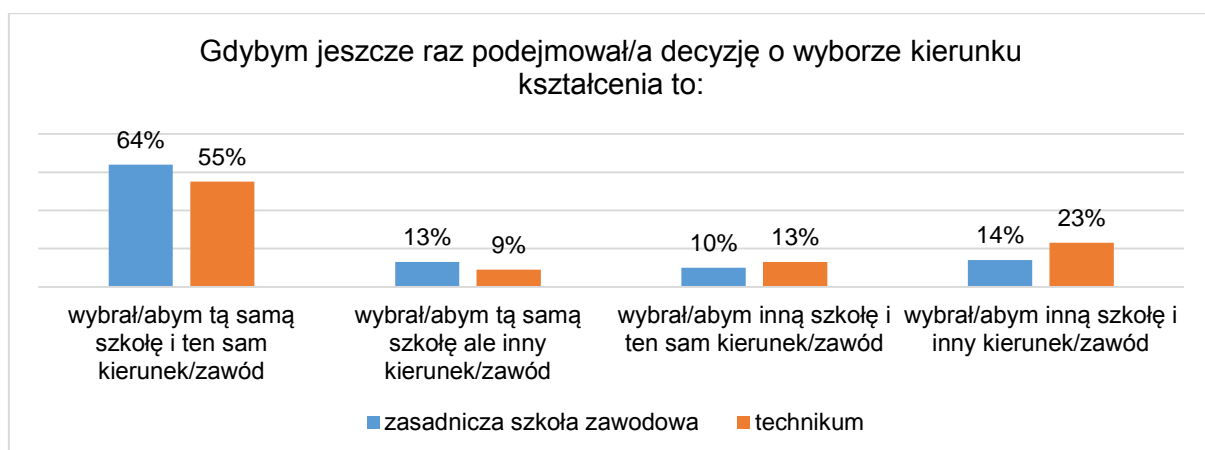
Wykres 22. Aktywność ekonomiczna badanych uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych.⁴³

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

Warto w tym miejscu odwołać się do deklaracji uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych odnoszących się do oceny własnych decyzji edukacyjnych i zawodowych (wykres 23). W oparciu o wyniki badania można stwierdzić, że większość badanych uczniów pozytywnie ocenia swoje wybory edukacyjne i zawodowe. **Ponownie tę samą szkołę wybrałoby 64% uczniów techników i 77% uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Z kolei ten sam kierunek kształcenia zawodowego wybrałoby ponownie 68% uczniów techników i 74% uczniów zasadniczych szkół zawodowych.** Najwyższy odsetek niezadowolonych z dokonywanych wyborów odnotowano dla populacji uczniów technikum. W przypadku reprezentujących tę kategorię respondentów, aż 23% wybrałoby inną szkołę i kierunek kształcenia. Warto w tym miejscu przypomnieć, że uczniowie technikum najczęściej deklarowali mniej lub bardziej zdecydowany brak woli pracy w wyuczonym zawodzie (39% badanych uczniów technikum – wykres 8).

Wykres 23. Dokonane przez uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych oceny wyborów edukacyjnych i zawodowych.⁴⁴

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie

⁴³ Pytanie wielokrotnego wyboru – wartości nie sumują się do 100%.

⁴⁴ Wyniki nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

III. Podsumowanie – wnioski z badań.

W oparciu o uzyskane wyniki badania, można sformułować szereg wniosków:

1. Na podstawie analizy danych zastanych (przede wszystkim wartości współczynnika skolaryzacji oraz wyników egzaminów zawodowych) można stwierdzić, że zachodniopomorskie ponadgimnazjalne szkolnictwo zawodowe wymaga wsparcia w zakresie promocji i podnoszenia poziomu jakości kształcenia.
2. Uczniowie zachodniopomorskich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają swoje wybory edukacyjne i zawodowe.
3. Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych wyżej niż uczniowie techników oceniają praktyki zawodowe. Pierwsi z wymienionych najlepiej oceniają praktyki organizowane u pracodawców, z kolei uczniowie techników praktyki łączone (odbywające się w pracowniach/warsztatach szkolnych i u pracodawców).
4. W opinii większości badanych uczniów (bez względu na typ szkoły), tuż po ukończeniu szkoły, pracownik z ich wykształceniem i doświadczeniem powinien zarabiać więcej niż wynosi płaca minimalna w Polsce.
5. Zdecydowana większość badanych uczniów skłonna jest podjąć pracę poza granicami kraju.
6. Nie zaobserwowano w populacji badanej dominujących preferencji w zakresie oceny pracy w kontekście formy własnościowej lub pochodzenia kapitału zatrudniającego podmiotu.
7. Zdecydowana większość badanych uczniów chciałaby w przyszłości założyć własną firmę, a większość ceni wyżej pracę na własny rachunek niż pracę najemną.
8. W przypadku braku zadowolenia z wybranego kierunku kształcenia, uczniowie techników częściej deklarują brak zainteresowania pracą w wyuczonym zawodzie.
9. Większość badanych uczniów planuje pracować w wyuczonym zawodzie, przy czym częściej deklarują to uczniowie zasadniczych szkół zawodowych.
10. Badani uczniowie pozyskują najczęściej informacje o rynku pracy ze źródeł internetowych oraz od osób bliskich. Przy czym w przypadku ostatniego z wymienionych źródeł zdecydowanie częściej korzystają z niego uczniowie techników.
11. Przy wyborze kierunku kształcenia, uczniowie najczęściej kierowali się związanymi z jego posiadaniem szansami na podjęcie pracy.
12. Najczęściej wskazywaną okolicznością decydującą o wyborze szkoły jest możliwość nauki w niej wybranego zawodu.

IV. *Problematyka i metodyka badania.*

4.1. Cel badania.

Głównym celem badania „Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim” było pozyskanie informacji dotyczących uwarunkowań postaw uczniów reprezentujących zachodniopomorskie szkoły zawodowe w zakresie zachowań edukacyjnych i zawodowych.

4.2. Problematyka badawcza.

Problematyka badawcza badania mieściła się w ramach wymienionych obszarów:

1. Jakimi kryteriami kierowali się uczniowie zachodniopomorskich szkół zawodowych przy wyborze szkoły i kierunku kształcenia/zawodu?
2. Jakie uczniowie zachodniopomorskich szkół zawodowych deklarują plany edukacyjne i zawodowe?
3. Jak uczniowie zachodniopomorskich szkół zawodowych oceniają swoje wybory zawodowe i edukacyjne?
4. Jakimi cechami uczniowie zachodniopomorskich szkół zawodowych postawy migracyjne?
5. Jakimi są źródła informacji uczniów zachodniopomorskich szkół zawodowych o rynku pracy?
6. Jakimi cechami uczniowie zachodniopomorskich szkół zawodowych postawy wobec rynku pracy?
7. Jakimi cechami uczniowie szkół zawodowych autostereotypy i stereotypy odnoszące się do wyborów edukacyjnych?

4.3. Zakres badania i dobór próby.

4.3.1. Zakres przedmiotowy i przestrzenny badania.

Respondentami badania byli uczniowie ostatnich klas techników oraz zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży działających na terenie województwa zachodniopomorskiego. Badanie nie obejmowało uczniów szkół specjalnych oraz szkół dla osób dorosłych. Badanie zostało przeprowadzone we wszystkich powiatach województwa zachodniopomorskiego.

4.3.2. Próba badawcza.

W ramach badań terenowych, posługując się ankietą audytoryjną, przeprowadzono 1604 wywiady. W tym, w technikach przeprowadzono 890 wywiadów, natomiast w zasadniczych szkołach zawodowych 714 wywiadów.

Badanie zostało oparte na zaproponowanym przez wykonawcę badań terenowych, schemacie dotarcia do respondenta z uwzględnieniem losowego doboru respondentów.⁴⁵ Zastosowano dobór próby metodą przybliżeń. Pierwszym etapem doboru próby było sporządzenie listy zachodniopomorskich techników oraz zasadniczych szkół zawodowy. Następnie dla każdego powiatu przeprowadzono losowanie proste szkół, w których z kolei dokonano losowania prostego klas (wraz z klasami zapasowymi, w przypadku braku spełnienia warunku liczebności minimalnej respondentów). W wylosowanych klasach przeprowadzano badania przy użyciu ankiety audytoryjnej, zgodnie z ustalonymi dla poszczególnych powiatów liczebnościami.

---

⁴⁵ Pracownia Badań „SOMA” z Torunia.

V. ZAŁĄCZNIK – kwestionariusz ankiety.

Narzędzie badawcze – kwestionariusz ankiety audytoryjnej

Kod powiatu:.....

(umieszcza ankieter)

Szanowni Uczniowie!

Zwracamy się do Państwa z prośbą o wzięcie udziału w badaniach przeprowadzanych na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Badania mają charakter anonimowy, tzn. udzielane przez Państwa odpowiedzi nie będą kojarzone z konkretnymi osobami, ale posłużą do uogólnień na poziomie całego województwa i tylko w takiej postaci będzie można się z nimi zapoznać. Z góry dziękujemy za życzliwie poświęcony przez Państwa czas i udzielenie szczerych odpowiedzi. Z wynikami badań będziecie Państwo mogli zapoznać się na stronie www.wup.pl

Odpowiedzi prosimy udzielać zgodnie z instrukcjami zawartymi w komentarzach, poprzez zakreślenie litery znajdującej się przy właściwej Pana/i zdaniem odpowiedzi. W przypadku pytań otwartych (np. pyt. 2 i 4) lub półotwartych (np. pyt. 7 i 8) prosimy o wpisywanie odpowiedzi drukowanymi literami. Jednocześnie prosimy zwrócić uwagę na instrukcje zawarte w komentarzach do niektórych pytań (np. dotyczące liczby dopuszczalnych odpowiedzi).

1. Płeć:

- a. mężczyzna
- b. kobieta

2. Prosimy podać miejsce Pana/i zamieszkania:

powiat: .....

3. Prosimy wskazać typ szkoły do której Pan/i uczęszcza:

- a. technikum
- b. zasadnicza szkoła zawodowa

4. Prosimy wpisać nazwę kierunku (nazwę zawodu, specjalności) w którym Pan/i aktualnie kształci się w szkole:

.....

5. W jaki sposób pozyskuje Pan/i informacje o rynku pracy?
(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)
- a. zapoznaję się z materiałami zamieszczanymi w serwisach internetowych
  - b. odwiedzam wyspecjalizowane w problematyce rynku pracy strony internetowe
  - c. korzystam z pomocy doradcy zawodowego i/lub materiałów dostępnych w szkole
  - d. rozmawiam o sytuacji na rynku pracy z bliskimi i znajomymi
  - e. zapoznaję się z informacjami w audycjach radiowych lub telewizyjnych
  - f. zapoznaję się z informacjami w gazetach
  - g. inne, jakie? .....
  - h. nie poszukuję informacji o rynku pracy
6. Czym kierował/a się Pan/i przy **wyborze szkoły** do której aktualnie Pan/i uczęszcza?
(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi)
- a. bliskość przestrzenna (niewielka odległość od miejsca zamieszkania)
  - b. dobre opinie o szkole
  - c. uczęszczali lub uczęszczają do niej znajomi/przyjaciele
  - d. szkoła oferowała naukę w interesującym mnie zawodzie
  - e. szkoła oferowała miejsce w internacie/bursie
  - f. szkoła posiada własne stanowiska praktycznej nauki zawodu (warsztaty)
  - g. szkoła ma podpisane umowy partnerskie z firmami – możliwość odbycia praktyki zawodowej w zakładzie pracy
  - h. sugestie rodziców, innych członków rodziny lub przyjaciół
  - i. sugestie nauczycieli lub doradców zawodowych (np. w gimnazjum)
  - j. inne, jakie? .....
7. Czym kierował/a się Pan/i przy **wyborze kierunku kształcenia (zawodu)**?
(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi)
- a. zdobycie tego zawodu powinno umożliwić mi łatwe znalezienie pracy
  - b. zdobycie tego zawodu umożliwi mi otrzymywanie satysfakcjonujących zarobków
  - c. nauka tego zawodu jest rozwinięciem moich wcześniejszych zainteresowań
  - d. sugestie rodziców, innych członków rodziny lub przyjaciół
  - e. sugestie nauczycieli lub doradców zawodowych (np. w gimnazjum)
  - f. mam predyspozycje do nauki tego zawodu
  - g. prestiżem (uznaniem) jakim cieszy się ten zawód

- h. informacjami z rynku pracy, że jest to zawód poszukiwany
  - i. wybór kierunku kształcenia być „dziełem przypadku”
  - j. inne, jakie? .....
8. Czy po ukończeniu szkoły ma Pan/i zamiar kontynuować naukę?
- a. tak (*prosimy przejść do pytania 10*)
  - b. nie
  - c. trudno powiedzieć (*prosimy przejść do pytania 10*)
9. Prosimy o wskazanie powodów dla których nie planuje Pan/i kontynuacji nauki:
- a. zmusza mnie do tego trudna sytuacja finansowa
  - b. mam zamiar jak najszybciej rozpocząć karierę zawodową
  - c. kontynuacja nauki nie zwiększyłaby moich szans na rynku pracy
  - d. inne, jakie? .....
10. Czy planuje Pan/i przystąpić do egzaminów zawodowych ?
- a. tak
  - b. nie, dlaczego? .....
11. Czy po ukończeniu szkoły planuje Pan/i pracować w wyuczonym zawodzie?
- a. zdecydowanie tak
  - b. raczej tak
  - c. raczej nie
  - d. zdecydowanie nie
12. Gdybym jeszcze raz podejmował/a decyzję o wyborze kierunku kształcenia to:
(*można wybrać tylko jedną odpowiedź*)
- a. wybrał/a/bym **tą samą** szkołę i **ten sam** kierunek/zawód
  - b. wybrał/a/bym **tą samą** szkołę ale **inny** kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód? .....))
  - c. wybrał/a/bym **inną** szkołę i **ten sam** kierunek/zawód
  - d. wybrał/a/bym **inną** szkołę i **inny** kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód? .....))

13. Prosimy o ocenę poniższych zdań:

(prosimy wstawić symbol X w właściwej kolumnie)

<i>zdanie</i>	<i>zdecydowanie się zgadzam</i>	<i>raczej się zgadzam</i>	<i>raczej się nie zgadzam</i>	<i>zdecydowanie się nie zgadzam</i>
Wybór zasadniczej szkoły zawodowej jest dobrym wyborem, który nie zamyka dalszej ścieżki edukacji, a pozwala zdobyć umiejętności praktyczne.				
Wybór zasadniczej szkoły zawodowej jest dobrym wyborem, ale tylko dla uczniów słabych lub mało ambitnych.				
Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych gorzej od absolwentów techników radzą sobie na rynku pracy.				
Nauka w zasadniczej szkole zawodowej ma tę przewagę nad nauką w technikum, że lepiej przygotowuje do wykonywania zawodu.				
Po ukończeniu szkoły najlepiej od razu rozpocząć pracę, a ewentualną edukację na wyższym poziomie odłożyć na później i/lub podjąć ją w trybie „dla pracujących”.				
Nauka w liceum ogólnokształcącym to raczej strata czasu.				
Warto ukończyć wyższą uczelnię bez względu na studiowany kierunek – lepiej mieć wyższe wykształcenie.				
Warto ukończyć wyższą uczelnię, ale pod warunkiem, że to uczelnia kształcąca na kierunku inżynierskim.				

Raczej nie warto wyjeżdżać do pracy za granicę, bo mimo wyższych zarobków narażamy się na rozłąkę z bliskimi i musimy żyć wśród obcych.				
Lepiej prowadzić własną firmę i zatrudniać innych, niż pracować u kogoś.				
W kraju lepiej pracować u polskiego niż zagranicznego pracodawcy.				
Lepiej pracować w firmie prywatnej, niż w sektorze publicznym (np. w firmie państwowej).				

14. Prosimy określić jaką płacę miesięczną („na rękę”) powinna Pana/i zdaniem otrzymywać osoba rozpoczynająca pracę tuż po ukończeniu szkoły w zawodzie / specjalności w którym się Pan/i kształci, posiadająca Pana/i doświadczenie na rynku pracy?

- a. 1400 zł
- b. 1400 zł – do 1800 zł
- c. powyżej 1800 zł – do 2500 zł
- d. powyżej 2500 – do 3200 zł
- e. powyżej 3200 zł

15. Czy chciałby/aby Pan/i założyć w przyszłości własną firmę?

- a. tak
- b. nie, dlaczego? .....

16. Czy w ciągu ostatnich dwóch lat pracował/a Pan/i zarobkowo?

(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- a. tak, wykonywałem/am prace dorywcze lub sezonowe
- b. tak, otrzymywałem/am wynagrodzenie za praktyki zawodowe
- c. tak - inne, jakie? .....
- d. nie

17. W jaki sposób odbywa Pan/i praktyczną naukę zawodu?
- tylko w szkolnych warsztatach i pracowniach
  - zarówno w szkolnych warsztatach i pracowniach, jak i w przedsiębiorstwach (u pracodawców)
  - tylko poza szkołą, w przedsiębiorstwach (u pracodawców)
18. Jak Pan/i ocenia odbyte praktyki zawodowe pod względem zdobywania umiejętności zawodowych?
(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź)
- bardzo dobrze – dużo się nauczyłem/am, po ukończeniu szkoły bez problemu będę mógł/a wykonywać wyuczony zawód
  - dobrze – sporo się nauczyłem/am, ale po ukończeniu szkoły będę musiał/a jeszcze przez krótki czas przygotowywać się do wykonywania zawodu u pracodawcy
  - dostatecznie – to nie był stracony czas, ale w celu samodzielnego wykonywania zawodu będę musiał/a ukończyć dodatkowe kursy lub szkolenia, a także odbyć dłuższą praktykę lub staż u pracodawcy
  - niedostatecznie – to był niestety raczej stracony czas, nie czuję się przygotowany/a do wykonywania zawodu
19. Czy byłby/byłaby Pan/i skłonny/a do podjęcia pracy poza swoim miejscem zamieszkania?
(prosimy wstawić symbol X w właściwej kolumnie)

<i>lokalizacja miejsca pracy</i>	<i>zdecydowanie tak</i>	<i>raczej tak</i>	<i>raczej nie</i>	<i>zdecydowanie nie</i>	<i>trudno powiedzieć</i>
W granicach miejscowości zamieszkania					
W granicach mojej gminy					
W granicach mojego powiatu					
W granicach mojego województwa					
W dowolnym województwie na terenie Polski					
Poza granicami kraju					

20. Prosimy o podanie przybliżonego wyniku egzaminu kończącego Pana/i naukę w gimnazjum.

Wynik mieścił się w przedziale:

- a. 0 – 10 pkt
- b. powyżej 10 pkt – 20 pkt
- c. powyżej 20 pkt – 30 pkt
- d. powyżej 30 pkt – 40 pkt
- e. powyżej 40 pkt – 50 pkt
- f. powyżej 50 pkt – 60 pkt
- g. powyżej 60 pkt – 70 pkt
- h. powyżej 70 pkt – 80 pkt
- i. powyżej 80 pkt – 90 pkt
- j. powyżej 90 pkt

Dziękujemy za wzięcie udziału w badaniu!